

Bærekraftpolicy

WEB

sbnorge.no

Innhold

1. Introduksjon til Bærekraftpolicy	6
1.1 Formål og målgruppe	6
1.2 Struktur	7
2. Vår historie, samfunnsansvar og forpliktelser	7
2.1 Utviklingen av Sparebanken Norge og bærekraftig virksomhetsstyring	7
2.1.1 Sparebanken Vest	8
2.1.2 Sparebanken Sør	8
2.2 Samfunnsansvar for bærekraftig utvikling	8
2.2.1 Våre roller i samfunnet	9
2.2.2 Våre interessenter (stakeholders)	10
2.3 ESG, rapportering og våre forpliktelser	10
2.3.1 ESG	10
2.3.2 Rapportering	11
2.3.3 Forpliktelser	11
2.3.4 UN Global Compact	12
3. Våre interne prosesser	13
3.1 Organisasjon og kompetanse	13
3.1.1 Opplæringstiltak	13
3.1.2 Samfunnsansvarlig og etisk finansiell rådgivning	13
3.1.3 Intern varsling	14
3.2 Arbeidsmiljø og ansettelser	14
3.2.1 Ansattordninger	14
3.2.2 Nyansatte	15
3.2.3 Fagforening	15
3.2.4 Arbeidsmiljø	15
3.3 Likestilling	16
3.4 Etikk	16
3.5 Åpenhet	17
3.6 Klima og miljø	18
3.6.1 Netto null (net zero)	18
3.6.2 Klimaavtrykk og klimaregnskap	19

3.6.3 Miljøfyrtårn.....	20
3.6.4 Klimarisiko som drivkraft for bærekraftig finans.....	20
3.6.5 Naturrisiko	21
3.7 Eierstrukturer, skatt og holdning til korrupsjon.....	21
3.8 Samfunnsutbytte	23
3.9 Forbrukerrettigheter	23
3.9.1 Klagehåndtering.....	24
3.9.2 Forbrukerhjelp.....	24
3.9.3 Personvern.....	25
3.9.4 Svindel og tyveri.....	25
3.9.5 Informasjonssikkerhet.....	26
3.9.6 Ivaretagelse av kundens interesser.....	27
3.10 Tilgjengelighet og åpenhet for forbrukerne	27
Kapittel 4 – Eierstyring og investeringer	28
4.1 Risikostyring i porteføljen	28
4.1.1 Likviditetsrisiko	28
4.1.2 Markedsrisiko	29
4.1.3 Overtakelse av eierposisjoner gjennom restrukturering	29
4.2 Datterselskap og tilknyttede selskaper.....	29
Kapittel 5 – Innkjøp og krav til leverandører.....	30
5.1 Vår innkjøpspolicy.....	30
5.2 Våre krav til leverandører og underleverandører.....	30
5.2.1 Menneskerettigheter og etisk handel	31
5.2.2 Arbeidsforhold hos våre leverandører	31
5.2.3 Miljøstyring.....	32
5.2.4 Etisk virksomhet	33
5.2.5 Krav om rapportering og varsling.....	34
5.2.6 Klimakrav til leverandører.....	34
5.3 Sanksjoner ved brudd på Sparebanken Norge sin innkjøpspolicy.....	35
Kapittel 6 – Bærekraftig finansiering	35
6.1 Samfunnsansvarlig kredittprosess i Bedriftsmarked.....	36
6.1.1 Vurdering av etikk, miljø, samfunnsansvar og bærekraft i kredittgivning	36
6.1.2 Bransjespesifikke risikovurderinger for bærekraft og samfunnsansvar.....	37

6.1.3	Vurderingsprosessen for bedriftskunder	38
6.1.4	Klimakrav til våre bedriftsmarkedskunder	39
6.1.5	Bankens bærekraftsmål for bedriftsmarkedet	39
6.1.6	Oppfølging av kunder	39
6.2	Bærekraftige produkter	39
6.3	Grønne obligasjoner	40
Kapittel 7 – Distributør av verdipapirfond		41
7.1	Bærekraft i investeringsrådgivning	42
7.1.1	Bærekraftsrisiko og SFDR	42
7.1.2	Prinsipper for ansvarlig investering (FN PRI)	42
7.2	Krav til fondsleverandører	43
7.3	Valg av fondsleverandører	44
7.4	Oppfølging av fondsleverandører og fondsutvalg	45
7.5	Fremstilling av etisk profil og avkastning	46
7.6	Overordnet beskrivelse av krav til systemer og oppfølging	46
Kapittel 8 – Krav til finansiering, investering og leverandører		47
8.1	Generelle krav	49
8.1.1	Eierstyring, hvitvasking og korrupsjon	49
8.1.2	Ansattes rettigheter	50
8.1.3	Likestilling og menneskerettigheter	50
8.1.4	Utnyttelse av kriser og sårbare individer	51
8.1.5	Vannvern	51
8.1.6	Vern av naturmangfold	51
8.1.7	Genmodifiserte organismer	52
8.1.8	Klimaavtrykk, bruk av plast og miljøgifter	52
8.1.9	Rapportering	52
8.2	Særlige vurderingskriterier for enkeltbransjer	53
8.2.1	Omstridt våpenproduksjon, pornografi og tobakksindustri	53
8.2.2	Gruvedrift og metallutvinning	53
8.2.3	Energiproduksjon og ren energi	54
8.2.4	Kullkraft, kullutvinning og annen energiproduksjon	54
8.2.5	Skipsfartsnæringen	55
8.2.6	Bærekraftig mat, landbruk, skogdrift, jordbruk og dyrevelferd	57

8.2.7 Fiskeri	58
8.2.8 Oppdrettsnæring.....	59
8.2.9 Bærekraftig finansnæring.....	59
8.2.10 Eiendomsselskap og eiendomsutvikling	59
8.2.11 Transportselskap og luftfart	60
Kapittel 9 – Kontakt og revisjon.....	60
9.1 Kontaktinformasjon	60
9.2 Revisjonshistorikk.....	60

1. Introduksjon til Bærekraftpolicy

Sparebanken Norge ønsker å være et forbilde for hvordan næringslivet kan bidra til samfunnet, og erkjenner at vår oppgave som samfunnsaktør er større enn det loven pålegger oss. Sparebanken Norge skal bidra gjennom egne prosesser, hvilke prosjekter og kunder vi finansierer, og hvordan vi opptrer overfor kunder, samfunn og miljø.

Bærekraftpolicy vil bli oppdatert i forbindelse med bankens fusjonsprosess og utarbeidelse av vesentlige tema for Sparebanken Norge. *Se kapittel 9 – Kontakt og revisjon.*

1.1 Formål og målgruppe

Bærekraftpolicy beskriver Sparebanken Norges prinsipper for samfunnsansvar, retningslinjer for bærekraftig bankdrift, og etisk og ansvarlig forretningsadferd. Dette dokumentet inkluderer våre prinsipper for utøvelse av etikk og samfunnsansvar i egen forretning, i møte med våre kunder, hvilke virksomheter vi finansierer, hvilke krav vi legger på våre leverandører, og hva vi legger vekt på for å oppnå bærekraft i drift, selskapsstyring og eierskap.

Retningslinjene skal sikre at banken etterlever prinsipper for bærekraft og tar hensyn til ESG (Environmental, Social and Governance factors) i hele virksomheten, inkludert bankens arbeid med bærekraftsstrategi og bærekraftsmål.

Bærekraft er integrert i bankens styringsdokumenter, der retningslinjene i dette dokumentet (bærekraftpolicy) gjelder for hele virksomheten. Dette dokumentet vil revideres som et ledd i årlig revidering av styringsdokumenter innen bærekraft (se 9.2 Revisjonshistorikk).

Retningslinjene skal også sikre at Sparebanken Norge ikke medvirker til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, hvitvasking og terrorfinansiering, korrupsjon, alvorlig miljøskade eller andre handlinger som kan oppfattes som uetiske. Compliance har ansvar for etterlevelseskontroll.

Policyen omfatter alle produkter og tjenester som formidles til privatpersoner, husholdninger og bedrifter.

Vår bærekraftpolicy definerer hvilke prinsipper som skal etterfølges i alt vi gjør i Sparebanken Norge og derfor er dette dokumentet lagt opp slik at det skal være lett tilgjengelig for hele virksomheten og andre interessenter og brukere. Retningslinjene skal støtte medarbeidere og ledere i deres strategiske beslutninger og daglige arbeid og må ses i sammenheng med bankens etiske retningslinjer og andre interne styrende dokumenter. Vi oppfordrer også våre kunder, leverandører og samarbeidspartnere til å følge prinsippene i dette dokumentet.

1.2 Struktur

Bærekraftpolicy er inndelt i kapitler slik at informasjonen er oversiktlig for både virksomheten og interessenter.

I *kapittel 2* kan du lese om vår historie og samfunnsansvar. Kapitlet tar for seg hvordan vi i våre ulike roller arbeider aktivt med å ta samfunnsansvar og hvilke forpliktelser vi har, og hvordan vi definerer bærekraft og ESG.

Kapittel 3 omhandler våre interne prosesser. Her kan du blant annet lese om vår organisasjon og kompetanse, hvordan vi arbeider med klima og miljø og fordeling av samfunnsutbytte.

Videre i *kapittel 4* finner du informasjon om eierstyring og investeringer.

Kapittel 5 inneholder informasjon om kravene vi stiller til våre leverandører.

Kapittel 6 tar for seg bærekraftig finansiering, som inkluderer våre prosesser for bedriftsmarkedet, bærekraftige produkter og grønne obligasjoner.

I *kapittel 7* tar vi for oss rollen som distributør av verdipapirfond og kravene vi stiller til våre fondsleverandører.

Kapittel 8 inneholder krav til finansiering, investering, og leverandører. Kapitlet er delt i to deler, først generelle krav og deretter særlige vurderingskriterier for enkeltbransjer.

Kontaktinformasjon for Sparebanken Norges arbeid med bærekraft finner du i *kapittel 9*, i tillegg til en oversikt over revisjonshistorikk.

2. Vår historie, samfunnsansvar og forpliktelser

Sparebanken Norge har en historie som strekker seg over 200 år tilbake i tid. Som sparebank, har vi et samfunnsansvar om å bidra til bærekraftig utvikling. Våre sterke bånd til regionen på Vestlandet og Sørlandet driver et samfunnsengasjement som går utover vårt samfunnsoppdrag som regional bank.

2.1 Utviklingen av Sparebanken Norge og bærekraftig virksomhetsstyring

2. mai 2025 fusjonerte Sparebanken Vest og Sparebanken Sør og ble Sparebanken Norge. Sparebanken Norge har fokus på bærekraft i hele vår virksomhetsstyring.

Både Sparebanken Vest og Sparebanken Sør har lang historie som samfunnsaktør i Vest- og Sør-Norge.

2.1.1 Sparebanken Vest

Norges nest eldste bank, Bergens Sparebank ble opprettet i 1823 og senere kalt Sparebanken Vest. Vestlendinger gikk sammen om å skape en bank som de eide i fellesskap. En sparebank er organisert som en selvstendig institusjon uten eksterne eiere, til forskjell fra en forretningsbank. Fra små summer tjente banken godt fra første stund. Egenkapitalen steg og gav banken mulighet til å låne ut penger. Det ligger i sparebankmodellen at mye av pengene skulle føres tilbake til samfunnet i form av gaver. Støtten gikk blant annet til foreninger og andre allmennyttige formål.

I 2024 startet et nytt kapittel for banken i form av fusjon med Sparebanken Sør som også har en 200 år lang historie bak seg. I 2025 slo disse to bankene seg sammen til Sparebanken Norge.

2.1.2 Sparebanken Sør

Sparebanken Sør har lang historie og har gjennomgått en rekke fusjoner. Forrige fusjon var i 2014 mellom Sparebanken Sør og Sparebanken Pluss. Sparebanken Pluss sin historie går tilbake til 1824 da Christianssands Sparebank ble etablert som en av de første sparebankene i Norge. En rekke sparebanker i Agder og Telemark sluttet seg sammen og i 1988 ble navnet endret til Sparebanken Pluss. Sparebanken Sør har historie tilbake til 1825, da Arendal Sparebank ble opprettet som en av de første seks bankene i Norge. I 1973 gikk banken inn i en fusjon som dannet Aust-Agder Sparebank og Sparebanken Sør oppstod i 1984 etter en fusjon av flere sparebanker fra Aust- og Vest-Agder.

2.2 Samfunnsansvar for bærekraftig utvikling

Gjennom hele vår historie har vi jobbet for at lokalsamfunnet har hatt de beste vekstvilkårene og utvikler seg bærekraftig.

Bærekraftig utvikling (sustainable development) defineres i Brundtlandrapporten (1987) som utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov. Begrepet legger til grunn at for å oppnå bærekraft må både økonomiske, samfunnsmessige og miljømessige hensyn ivaretas for å oppnå levedyktige og rettferdige samfunn på sikt.

Arbeidet vårt med bærekraft skal vi fortsette med, og det betyr å ta ansvar både for lokalmiljø og globalt miljø.

World Business Council for Sustainable Development beskriver *bedriftenes samfunnsansvar (Corporate Social Responsibility, CSR)*: «Bedriftenes samfunnsansvar forplikter en bedrift til å bidra til å skape en bærekraftig økonomisk utvikling i samarbeid med de ansatte, deres familie, lokalsamfunnet og samfunnet for øvrig, for å øke livskvalitet».

Arbeidet vårt spenner over en rekke roller og tema, og som selskap har vi behov for å se sammenhengen mellom forretningsvirksomhet, samfunn og miljø. Vi skal blant annet ta godt vare på våre ansatte og arbeidsmiljøet, vi skal ha grundige prosedyrer for å hindre korrupsjon og hvitvasking, og vi skal jobbe aktivt for å redusere vår miljøbelastning, både direkte og indirekte. Vårt viktigste bidrag er å utvikle en ansvarlig og lønnsom forretningsvirksomhet gjennom bankvirksomhet, og bidra til at bedrifter og enkeltmennesker får tilgjengelig ressurser, kan ta i bruk teknologi og skape jobber, inntekter og velstand. For at dette skal være økonomisk bærekraftig, må det også tas sosiale og miljømessige hensyn.

2.2.1 Våre roller i samfunnet

Sparebanken Norge har sitt kjerneområde i Vest- og Sør-Norge. Vi har mulighet til å drive samfunnsansvar gjennom de ulike rollene våre og det er derfor viktig å skille mellom de ulike rollene og hvilke verktøy vi har tilgjengelig. Våre grunnprinsipper, verdier og holdninger ligger til grunn for alle vurderinger, men verktøyet for påvirkning kan variere.

Nedenfor finner du en oversikt over våre ulike roller og hvordan vi jobber med å ta samfunnsansvar:

- *Sparebank og arbeidsgiver* med krav til våre prosesser, medarbeidere og leverandører. Som organisasjon påvirker vi våre kunder, medarbeidere, arbeidsmiljø, klima og lokalt miljø i den daglige driften gjennom blant annet kundemøter, ansettelsesprosesser, oppfølging av medarbeidere og ledere, leverandørvalg og innkjøp, drift av bygninger og transport. Banken har et innovativt og tverrfaglig miljø, og karrieremulighetene er mange og varierte. Til våre kunder tilbyr vi flere typer låne- og spareprodukter og vi ønsker å tilby personlig rådgiving når de trenger det. Som sparebank er det våre kunder som eier oss og overskuddet skal komme dem til gode. For en sparebank er god risiko- og kapitalstyring et sentralt strategisk virkemiddel i verdiskapning og sikrer bankens lønnsomhet, soliditet og likviditet på kort og lang sikt.
- *Samfunnsaktør* med bankens samfunnsutbytte og sponsorat til lokale prosjekter. Å være en sparebank betyr at vi deler av overskuddet vårt for å bidra til lokalsamfunnet. Banken deler hvert år ut gavemidler som muliggjøres av en lønnsom bankdrift. Gjennom våre sentrale satsningsområder strever vi for at overskuddet skal komme fellesskapet til gode.
- *Kredittgiver og finansieringskilde* for prosjekter og næringsvirksomhet. Våre kunder skal ha tillit til at vi gir råd og finansiering som bidrar til langsiktig og bærekraftig vekst både for den enkelte bedrift og prosjekt. Vi bidrar til dette gjennom å rådggi kunden til å gjøre gode finansielle valg og sikre at vi finansierer virksomheter som ivaretar sitt samfunnsansvar og driver på lovlig grunnlag.

Vi har etablert retningslinjer for å vurdere operasjonelle risikofaktorer som brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, alvorlig miljøskade eller andre handlinger som kan oppfattes som uetiske.

- *Distributør av verdipapirfond* som spare- og investeringsprodukt for våre kunder. De produktene som gjøres tilgjengelige for våre kunder skal ha en god samfunnsansvarlig profil, der investeringer i enkelte bransjer og enkeltelskaper som har særlig negativ påvirkning på lokalt og globalt samfunn skal unngås. Vi merker våre fond for å gjøre det enkelt å velge bærekraftig.
- *Eier og investor* i tilknyttede selskap, datterselskap og likviditetsporteføljen. Vi har ansvar for at de eierskapene vi har, bidrar til en bærekraftig utvikling. Banken gjør investeringer gjennom likviditetsporteføljen, der banken til enhver tid skal ha en portefølje av likvide investeringer for å svare opp regulatoriske forpliktelser.

2.2.2 Våre interessenter (stakeholders)

Interessentene til Sparebanken Norge består av kunder, eiere, samfunn og ansatte. Kunder, eiere, medarbeidere, myndigheter, investorer og andre viktige interessenter er alle opptatt av hvordan Sparebanken Norge ivaretar sitt samfunnsoppdrag og bidrar til en bærekraftig omstilling. Vi kommuniserer med disse interessentgruppene gjennom blant annet møter og samtaler, utlånssaker, bærekraftsvurderinger, samt kvartals- og årsrapportering. Sparebanken Norge forplikter seg til å rådføre seg med interessenter (stakeholders) om viktige klima- og miljøspørsmål.

Bankens doble vesentlighetsanalyse lages basert på en interessentanalyse. Sparebanken Norge er i en pågående prosess med å utarbeide vesentlighetsanalyse for ny bank. I årsrapporten vil du kunne lese mer om interessentgruppene våre og hvordan banken arbeider med verdiforslag ovenfor kundene, eierne, lokalsamfunnet og medarbeiderne.

2.3 ESG, rapportering og våre forpliktelser

Sparebanken Norge vil være en tydelig aktør innen bærekraftig finans, og det er derfor nødvendig at banken har et bevisst forhold til bærekraftsforpliktelser og bærekraftsrapportering. Sparebanken Norge er forpliktet til å jobbe med samfunnsansvar og ESG på strategisk nivå, i hverdagen og gjennom å tilgjengeliggjøre god rapportering. ESG vurderinger er sentralt i EUs bærekraftsdirektiv og gjør det mulig å evaluere selskap på andre måter enn kun finansielle resultater.

2.3.1 ESG

Arbeidet med bærekraft og ESG (Environmental, Social, and Governance) omfatter klima og natur, sosiale forhold og virksomhetsstyring, og er en naturlig videreutvikling av rollen til banken i samfunnet. Videre skal arbeidet med bærekraft styrke konkurransekraft og redusere

bankens ESG-risiko. Bærekraftig virksomhetsstyring må ta hensyn til kompleksitet og stadig utvikling på området. Det er forventet, og implementert, en rekke nye regulatoriske krav, både nasjonalt og internasjonalt. Dette øker virksomheters etterlevelsesrisiko, og Sparebanken Norge har iverksatt tiltak for å redusere etterlevelsesrisikoen på ESG-området. Blant annet har banken vært involvert i flere deler av Finans Norges arbeid med bærekraft der det regelmessig distribueres informasjon om regelverksutvikling.

2.3.2 Rapportering

Rapportering er en sentral del av oppfølging av måloppnåelse og åpenhet rundt arbeidet med samfunnsansvar, der Sparebanken Norges årsrapport blir det viktigste dokumentet for rapportering om vår virksomhet. Bærekraftsrapporteringen integreres i årsrapporten og bygger på en dobbel vesentlighetsanalyse som følger kravene i EUs bærekraftsdirektiv, Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Bærekraftsrapporteringen blir tredjepartsvurdert av bankens revisor. Videre ønsker banken å bidra til bedre tilgang på bærekraftsdata for å bygge oppunder transparenss og åpenhet.

2.3.3 Forpliktelser

I bærekraftsbiblioteket vårt finnes til enhver tid en oppdatert oversikt over våre forpliktelser. I forbindelse med fusjonsprosessen har Sparebanken Norge flere pågående prosesser knyttet til fornyelse av forpliktelser. Våre forpliktelser er basert på anerkjente samarbeid og retningslinjer som:

Klimapartnere

Klimapartnere utgjør et klimanettverk som skal være en pådriver i den bærekraftige omstillingen, og består av akademia og bedrifter fra offentlig og privat sektor. Nettverkets visjon er at vi skal lykkes med omstilling for å nå 1,5-gradersmålet. Ved å dele grønne løsninger, kunnskap og erfaringer, er målet å inspirere til konkret handling gjennom samarbeid.

Miljøfyrtårn

Miljøfyrtårn er et miljøledelsessystem for offentlige og private virksomheter som ønsker å dokumentere sin miljøinnsats. Ordningen har til hensikt å heve miljøprestasjon i små og mellomstore bedrifter og offentlige virksomheter. Les mer i kapittel 3.6.3 Miljøfyrtårn.

Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF)
Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) er et globalt samarbeid mellom finansinstitusjoner for standardisering av måling og rapportering av klimagassutslipp. PCAF sikrer at finansinstitusjoner bruker standardiserte og sammenlignbare målemetoder. Samtidig legger rammeverket til rette for at man skal kunne rapportere klimagassutslipp, selv med varierende datakvalitet. Les mer i kapittel 3.6.2 Klimaavtrykk og klimaregnskap.

The United Nations Global Compact (UNGC)
Sparebanken Norge støtter initiativet sine ti prinsipper om menneskerettigheter, arbeid, miljø og antikorrupsjon. Banken er forpliktet til å integrere disse prinsippene i strategien og arbeidshverdagen, og vil gjennom dette bidra til at FN når sine utviklingsmål, spesielt innen bærekraft. Les mer i kapittel 2.3.4 UN Global Compact.

Science Based Targets Initiative (SBTi)
Sparebanken Norge forplikter seg til å utarbeide dekarboniseringsbaner og sette utslippsmål i henhold til SBTi's gjeldende standarder. Utslippsmålene skal valideres av SBTi.

Vi baserer også våre retningslinjer på internasjonale og anerkjente prinsipper for menneskerettigheter og ansvarlig næringsliv som er nedfelt iblant annet:

- FNs verdenserklæring for menneskerettigheter
- The United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights
- The OECD's Guidelines for Multinational Enterprises

2.3.4 UN Global Compact

Sparebanken Norge er tilsluttet UN Global Compact (UNGC), og jobber aktivt for at vår aktivitet er forenlig med global bærekraft. Tilslutning til initiativet forplikter oss til å bygge vår strategi og operasjonelle prosesser i henhold til prinsipper om menneskerettigheter, arbeidsmiljø, miljø og anti-korrupsjon. Vi rapporterer årlig på vårt bærekraftsarbeid og våre forpliktelser innen menneskerettigheter, arbeidsmiljø, miljø og anti-korrupsjon. Denne rapporten publiseres og er offentlig tilgjengelig på UNGC sine nettsider.

Gjennom UN Global Compact har Sparebanken Norge også forpliktet seg til å støtte et førevarprinsipp knyttet til miljøutfordringer, å ta initiativ for å fremme økt ansvarlighet for miljø og oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlige teknologier. Verdens ledere

ble i Parisavtalen i 2015 enige om at den globale oppvarmingen må holdes godt under to grader - og vi skal tilstrebe 1,5 grader for å begrense irreversible og destruktive klimaendringer. Dette vil kreve at vi omstiller oss på mange samfunnsområder. Sparebanken Norge er bevisst vårt ansvar for å bidra til å nå Parisavtalens klimamål.

3. Våre interne prosesser

Interne prosesser i Sparebanken Norge skal ha en høy etisk standard, og gjøre at banken bidrar til en bærekraftig utvikling for forretningen, økonomien, samfunnet, klima og miljø.

Vårt arbeid med bærekraft, klimarisiko, og sterke ESG-fokus er viktig for Sparebanken Norge og skal være et av bankens konkurransefortrinn. Vår bærekraftsstrategi og årlige plan for prioriteringer og tiltak vedtas av konsernledelsen. Bankens bærekraftstrategi vedtas av styret og implementeres i alle områder av vår bankdrift.

Leder for bærekraft er ansvarlig for at bankens bærekraftstrategi etterleveres, mens dedikerte roller i alle bankens divisjoner sørger for at vi integrerer klima og bærekraft i alt vi gjør, bruker hele vårt handlingsrom og iverksetter effektive og resultatorienterte tiltak for å fremme dette. Alle ledere i Sparebanken Norge har ansvar for å bidra til at mål og tiltak for arbeidet med bærekraftig utvikling og samfunnsansvar er relevante for konsernets virksomhet.

3.1 Organisasjon og kompetanse

Sparebanken Norge skal ha en organisasjon med kapasitet og kompetanse til å gjennomføre gode samfunnsansvarlige beslutninger på alle nivå. Om det skulle oppstå brudd på våre etiske retningslinjer eller prinsipper for samfunnsansvar i organisasjonen har vi interne rutiner for å rapportere inn og følge opp varslinger (disse er beskrevet i 3.1.3 Intern varsling).

3.1.1 Opplæringstiltak

Opplæringstiltak er viktig for å styrke bankens kompetanse og øke bevissthet om etiske risikoner og bærekraft. Alle ansatte må gjennomføre opplæringsmoduler knyttet til blant annet antihvitvask, antikorrupsjon, personvern, informasjonssikkerhet og cybersikkerhet og bærekraft. Noen konkrete eksempler på kompetansehevingstiltak er fagfrokoster og talentprogrammer. Dette kan du lese mer om i dokumentene i bærekraftsbiblioteket under Medarbeidere, likestilling og mangfold.

3.1.2 Samfunnsansvarlig og etisk finansrådgivning

All kredittgivning skal ta hensyn til og støtte opp om bankens bærekraftpolicy. Alle personer som er direkte involvert i kredittgivning til næringsvirksomhet eller investeringsbeslutninger skal være kjent med vår bærekraftpolicy. Prinsippene i policyen er styrende for hva det lånes

penger til, investeres i, samt hvordan vi skal opptre og påvirke i felles investeringsbeslutninger i selskaper hvor vi ikke har en dominerende posisjon.

Etikk og god rådgivningsskikk er en sentral del av autorisasjonsordningen for finansrådgivere. Alle rådgivere må være autorisert gjennom [Finansnæringens autorisasjonsordninger \(FinAut\)](#) som autoriserer rådgivere i finansnæringen. Rådgivere må ta kunnskapsprøve i «tverrgående emner» som inkluderer «bransjenormen god skikk», «etikk», «grunnleggende regelverk» og «bærekraftig finans». Du kan lese mer om rådgivningsskikk under 3.9.7 Ivaretagelse av kundens interesser.

3.1.3 Intern varsling

Banken har gode rutiner og strukturer for varsling om kritikkverdige forhold og eventuelle brudd på de etiske retningslinjene og prinsipper for samfunnsansvar og all form for varsling. Rutiner for hvordan varsling skal skje, er lett tilgjengelig for medarbeiderne gjennom bankens HMS-håndbok og på bankens intranettside.

Varsling av slike saker skal enten gjøres til nærmeste leder eller gjennom avviksskjema for varsling på intranettet, som går til konserndirektør Organisasjon og Utvikling, hovedverneombud eller Chief Compliance Officer.

I tillegg til intern varsling er det inngått avtale med en ekstern tredjepart som kan motta og behandle varsler. Dette særlig for å sikre habilitet og anonymitet. Varsel om brudd behandles konfidensielt, og varsler er beskyttet mot represalier eller lignende som følge av slik varsling. Parallelt med varsling av kritikkverdige forhold, bistår også divisjon Organisasjon og Utvikling i saker som omhandler øvrige konflikter og forhold mellom medarbeidere.

Vi jobber kontinuerlig for å bedre våre rutiner og har som utgangspunkt at saker skal løses med gjensidig respekt og godt samarbeid, ved hjelp av ekstern ikke-rettslig assistanse der dette er aktuelt.

3.2 Arbeidsmiljø og ansettelser

Sparebanken Norge ønsker å være en attraktiv arbeidsplass, som både tiltrekker seg nye talenter og tar vare på medarbeiderne over tid. Dette sikrer vi gjennom et godt arbeidsmiljø med gunstige ansattordninger, og gode muligheter for faglig utvikling.

3.2.1 Ansattordninger

Alle ansatte i Sparebanken Norge tilbys gode bank, forsikrings- og pensjonsordninger gjennom arbeidsgiver, samt ulike andre ansattgoder, som bedriftshelsetjenester, ulike rabatter og kantineordninger.

Banken ønsker at ansatte skal eie egenkapitalbevis, og legger til rette for dette på en gunstig måte gjennom vår egenkapitalbevisplan for ansatte.

3.2.2 Nyansatte

Nyansatte tilbys egne samlinger og tett oppfølging for å sikre en god start. Onboarding er det første møtet med oss som arbeidsgiver og vil danne utgangspunktet for det førsteinntrykket som etableres. For alle nyansatte arrangeres det et kompetanseprogram. Her får nyansatte innsikt i Sparebanken Norge sine forskjellige divisjoner og bankdrift.

Konsernsjefen innleder samlingen med bankens strategiske målbilde, og setter retning med utgangspunkt i dagens markedssituasjon og utsikter. Samlingen gir nye medarbeidere tid til refleksjon og læring og har som mål å hjelpe nye medarbeidere raskt opp i fart.

Vi er opptatt av å ta vare på medarbeidernes kompetanse og stimulere til læring, og tilbyr faglig utvikling og lederutvikling gjennom ulike program som for eksempel Lederspire-programmet.

3.2.3 Fagforening

Alle våre ansatte har full frihet til å organisere seg i fagforeninger, og banken gjennomfører kollektive forhandlinger i henhold til avtalen med de ulike fagforeningene.

3.2.4 Arbeidsmiljø

Sparebanken Norge arbeider aktivt for å skape et inkluderende og trygt arbeidsmiljø. I alle våre rekrutteringsprosesser, lønns- og arbeidsvilkår, og utviklingsmuligheter, skal alle former for diskriminering forhindres i henhold til gjeldende regelverk.

Noen konkrete måter vi jobber med arbeidsmiljøet er:

- Vi er IA-bedrift (inkluderende arbeidsliv) og jobber for et inkluderende arbeidsmiljø og redusert sykefravær.
- Vi har et omfattende HMS-arbeid som banken løpende diskuterer med verneombud, bedriftshelsetjeneste, tillitsvalgte og NAV.
- Banken oppmuntrer til at medarbeiderne skal ha et sosialt fellesskap også utenfor arbeidsplassen, og gir støtte til idrettsgrupper og interesseklubber i regi av de ansatte.
- Vi ønsker å være en familievennlig arbeidsplass, og legger til rette for at medarbeiderne skal ha en god balanse mellom arbeid, familie og fritid.
- Våre årlige organisasjonsundersøkelse har svært høy svarprosent og viser høy grad av eierskap, engasjement og tilfredshet med som arbeidsgiver.

3.3 Likestilling

Sparebanken Norge har nulltoleranse for alle former for diskriminering i ansettelsesprosesser og på arbeidsplassen. Dette inkluderer verbal, fysisk og seksuell trakassering.

Sparebanken Norge arbeider målrettet for å fremme likestilling og mangfold også utover det som er lovpålagt. Menn og kvinner skal ha like muligheter for utvikling, lønn og karriere i banken. I årsrapporten kan du se statistikk på kjønnsbalanse av ansatte og lønnsforskjeller. Den årlige rapporten i henhold til aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP) redegjør også for arbeidet med likestilling på arbeidsplassen. ARP rapporten finner du i bærekraftsbiblioteket.

Sparebanken Norge sitt likestillingsprinsipp innebærer fokus på likestilling i alle våre prosesser, herunder blant annet i ansettelses-, søknads-, lønns- og karriereprosesser. Bedriften har et eget organ som behandler ansettelser og lønn. Dette organet består av representanter fra bedriften og fra tillitsvalgte, og skal bidra med å sikre likebehandlingsprinsippet i disse sakene. Likestilling- og mangfoldsansvaret er plassert i konsernledelsen og følges opp årlig i bankens styre.

Noen konkrete måter vi arbeider med å fremme likestilling i organisasjonen er å:

- Aktivt utvikle og beholde flere kvinner i bankens ledelse på alle nivå.
- Legge til rette for at medarbeidere av begge kjønn skal benytte mulighetene til å ta ut foreldrepermisjon og har utviklet egne retningslinjer for godtgjørelsesordningene bonus for lønnet foreldrepermisjon.
- Fremme likestilling gjennom aktive tiltak innen rekruttering, lønn, forfremmelsesprosesser, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering. Det er nedsatt en likestillings- og mangfoldsgruppe som arbeider med dette med representanter fra et bredt utvalg av divisjoner og ansatte.

Våre etiske retningslinjer for ansatte skal sikre at ingen av våre kunder blir utsatt for diskriminering på grunnlag av kjønn.

3.4 Etikk

Tillit er helt sentralt for vår virksomhet. Vi er avhengige av at kunder, offentlige myndigheter og samfunnet for øvrig kjenner Sparebanken Norge som en virksomhet med høy etisk standard. Alle Sparebanken Norges ansatte skal kjennetegnes ved at de har en høy etisk standard, og hver enkelt skal vise tillitsvekkende adferd, være ærlige og redelige, og opptre i henhold til de normer, regler og lover som gjelder i samfunnet. Alle ansatte er pålagt taushetsplikt, og taushetsplikten gjelder også overfor utenforstående kolleger.

Sentralt i vår etiske holdning er respekten for kundene våre og samfunnsoppdraget vi utfører. Vi skal ikke utnytte kriser eller sårbare individer til overdreven økonomisk gevinst. Vi har grundige rutiner og systemer for risikovurdering av kunder som vi legger til grunn før vi

tilbyr finansielle produkter og tjenester, og vi tilstreber at også kundene selv skal forstå vilkår og risiko som disse produktene innebærer. Vi tilbyr ikke kreditt til kunder som åpenbart ikke kan betjene lånet eller som har en uønsket etisk adferd.

Sparebanken Norge har etablert etiske retningslinjer som vedlegges alle ansettelseskontrakter i banken. Videre skal retningslinjene diskuteres med alle nyansatte som del av innføringen i bankens virksomhet. Alle autoriserte og godkjente rådgivere gjennomfører også en samtale om etikk som del av den årlige kompetanseoppdateringen. Vi jobber kontinuerlig med å forbedre våre etiske retningslinjer og tilpasse disse til tiden vi lever i.

3.5 Åpenhet

Banken skal opptre på en åpen, ærlig og redelig måte om bankens virksomhet og tjenester, og gjøre tilgjengelig saklig, ærlig og relevant informasjon om bankens prosesser.

Åpenhetsloven pålegger banken og andre større næringsdrivende en rekke plikter knyttet til grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold og gir alle interessenter rett til informasjon om håndtering av faktiske og mulige negative konsekvenser for disse rettighetene.

Vi plikter å utføre aktsomhetsvurderinger for egen virksomhet og verdikjede i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Redegjørelse for aktsomhetsvurdering er beskrevet i årsrapporten. Om man har andre forespørsler eller ønsker å varsle kan man kontakte oss ved å sende e-post til vår egen e-post adresse for åpenhetsloven, som du finner på våre nettsider.

Arbeidet med åpenhetsloven gjøres både i avdelinger som har ansvar for prosesser som treffes direkte av åpenhetslovens forpliktelser og på konsernnivå for å identifisere behov for tilpasninger i konsernfelles prosesser blant annet knyttet til rapportering og innsyn.

Leverandører har varslingsplikt til banken ved brudd på «Standardkrav til etikk og samfunnsansvar for leverandører og forretningspartnere til Sparebanken Norge», og denne varslingsplikten er tatt inn i avtaledokumentet. Dette dokumentet er tilgjengelig i bærekraftsbiblioteket. Ved brudd skal e-post adressen vår for åpenhetsloven benyttes.

Sparebanken Norge er medlem av Future-Proof, som er et nettverk for kompetanseheving og samspill knyttet til ansvarlig næringsliv, menneskerettigheter, arbeidsrettigheter og utførelse av aktsomhetsvurderinger. Det er Raftostiftelsen og Bergen Næringsråd som står bak dette nettverket, og stiftelsen Agenda Vestlandet (opprettet av Sparebanken Vest) er med på å finansiere initiativet.

3.6 Klima og miljø

Sparebanken Norge jobber kontinuerlig med å forbedre klima og miljø prosesser og har satt seg mål for å redusere klimaavtrykket. Klimaregnskap og Miljøfyrtårn er viktige verktøy i disse prosessene, samt klimarisiko og naturrisiko.

3.6.1 Netto null (net zero)

Sparebanken Norge har satt seg et ambisiøst mål om netto null utslipp (net zero) innen 2040. Dette inkluderer også våre vesentlige indirekte utslipp (GHG-protokollens scope 3, kategori 15), som dekker bankens utlånsportefølje. Å nå globale klimamål vil kreve at vi omstiller oss på mange samfunnsområder. Vi er bevisste på vårt ansvar i å bidra til å redusere vårt klimaavtrykk og oppfordrer våre kunder og leverandører til å arbeide mot å nå netto null for sin virksomhet, og å offentliggjøre deres utslipp og klimatiltak.

Vi har innført spesifikke mål for reduksjon av avtrykk for egen drift og leverandører. Banken vil publisere klimaregnskap for 100 % av utlånsboken, både for privatmarkedet og bedriftsmarkedet. Dette vil være et svært viktig verktøy for at vi skal forstå og redusere bankens klimarisiko, samt kunne identifisere sektorer og prosjekter som bidrar til omstilling og nye inntjeningsmuligheter. For å nå våre mål ha vi satt konkrete utslippsmål for utlånsporteføljen på bedriftsmarkedet og for boliglånsporteføljen. I neste punkt (3.6.2 Klimaavtrykk og klimaregnskap) kan du lese mer om hvordan vi beregner utslippene.

Etter juridisk fusjon er Sparebanken Norge i prosess med å utarbeide nye omstillingsplaner. Den nye omstillingsplanen skal vise hvordan banken skal nå sine bærekraftsmål, som underbygges av konkrete mål og handlingsplaner for privatmarkedet, bedriftsmarkedet og egen virksomhet. Disse målene er en viktig del av realisering og implementering av bankens virksomhetsstrategi. Målene er viktige verktøy for at banken skal forstå og redusere egen klimarisiko, samt kunne identifisere sektorer og prosjekter som bidrar til omstilling og nye inntjeningsmuligheter.

Bærekraftsområdet gjennomgår kontinuerlig utvikling og er preget av betydelig usikkerhet. Som følge av dette, må bankenes omstillingsplaner være tilpasningsdyktige. Banken skal bruke 1,5 graders-scenarier i tråd med retningslinjene fra Science-based Targets Initiative (SBTi) for å beregne utslippsmål og bankens dekarboniseringsbaner, men erkjenner at eksterne faktorer utenfor bankens kontroll kan påvirke bankens evne til å oppnå bærekraftmålene. For eksempel kan fremtidig teknologisk utvikling påvirke muligheter for utslippsreduksjon. For banken er det derfor viktig å sette retning mot netto null, men samtidig anerkjenne at utslippsreduksjonen ikke vil følge en lineær bane mot 2040. Bankens mål og planer vil være dynamiske og oppdateres i samsvar med endringer i regelverk, veiledninger fra myndigheter, bransjepraksis og vesentlig utvikling som per i dag er ukjent.

3.6.2 Klimaavtrykk og klimaregnskap

Sparebanken Norge er klimaforpliktet, som innebærer at vi på årlig basis utarbeider et klimaregnskap for vår virksomhets interne bankdrift, utarbeider handlingsplan for å redusere virksomhetens klimaavtrykk så mye som mulig, samt kompenserer for restavtrykket gjennom kjøp av sertifiserte klimakreditter.

Klimaregnskap er et sentralt verktøy og utarbeides i tråd med Green House Gas Protocol. Det lages årlig et klimaregnskap for banken og dens datterselskaper. Dette omfatter bankens scope 1, 2 og 3 for bankdriften. Klimaregnskapet inkluderer alle direkte utslipp fra transport og indirekte utslipp fra innkjøpt energi beregnet med markedsbasert faktor hvor kjøp av opprinnelsesgaranti er hensyntatt, samt lokasjonsbasert faktor for å samsvare med anbefalingene i GHG-protokollen (Green House Gas Protocol). I tillegg inkluderes utslipp fra flyreiser, kilometergodtgjørelse, innkjøpte varer og tjenester og avfall (scope 3, kategorier 1, 3, 5 og 6).

Banken beregner selv egne driftsutslipp ved hjelp av Klimakost. Beregningene av bankens klimaavtrykk er delt inn i to deler, intern bankdrift (scope 1, scope 2 og operasjonelt scope 3) og finansierte utslipp (scope 3, kategori 15).

Banken rapporterer i tillegg på finansierte utslipp (GHG-protokollens scope 3, kategori 15). Dette er utslipp som indirekte knyttes til bankens aktiviteter i verdikjeden, og er utenfor bankens direkte kontroll indirekte utslipp. Samlet klimaregnskap publiseres i bankens årsrapport. Banken har utviklet en nettportal for nye og eksisterende bedriftsmarkedskunder for årlig registrering av relevante klimautslippsdata for å stadig bedre datakvaliteten. Sparebanken Norge benytter utslippsfaktorene til Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF). PCAF er et globalt initiativ for å standardisere måling og rapportering av finansierte utslipp i finanssektoren. Beregningene i klimaregnskapet for både egen drift og utlånsporteføljen, hvor hele bedriftsmarkedsporteføljen og alle boliglån er inkludert, er basert på ekte kundedata hvor dette er tilgjengelig, og ellers norske utslippsfaktorer per bransje fra PCAF. Banken benytter Finans Norges veileder for beregning av finansierte utslipp. Finansierte utslipp (scope 3) er bankkundernes utslipp vektet med belåningsgrad pr. engasjement for å beregne bankens andel av utslippene.

Det blir satt et nytt basisår (2025) for Sparebanken Norge. Tidligere års klimaregnskap for intern bankdrift i Sparebanken Vest og Sparebanken Sør er tilgjengelig i bærekraftsbiblioteket på våre nettsider, samt at årlige resultater for klimaregnskapet (scope 1, 2, og 3) er tilgjengelig i årsrapportene.

Utslippskompensering gjøres gjennom kjøp av klimakreditter som følger trafikklysmodellen beskrevet i [«Jakten på klimanøytralitet og ansvarlig bruk av klimakreditter»](#) utarbeidet av PwC og Zero. Banken kompenserer for restutslipp fra scope 1 og scope 2 for egen drift.

Banken kjøper også opprinnelsesgarantier for innkjøpt energi (ekskludert fjernvarme) for å sikre at energikilden er fornybar, og på den måten reduserer vi vårt indirekte utslipp. Det årlige klimaregnskapet gjør det mulig for organisasjonen å måle nøkkeltall og evaluere seg selv over tid.

3.6.3 Miljøfyrtårn

Sparebanken Norge i en prosess for å videreføre den eksisterende Miljøfyrtårnsertifiseringen for tidl. Sparebanken Vest og Sparebanken Sør til å gjelde samlet for sammenslått bank. Miljøfyrtårnsertifiseringen er en ekstern verifisering som bekrefter at banken oppfyller et sett kriterier og gjennomfører tiltak for mer miljøvennlig drift og godt arbeidsmiljø. Miljøfyrtårn hjelper virksomheter å redusere miljøbelastningen, stimulere til grønn omstilling og øke konkurransekraften. Miljøfyrtårn er Norges mest brukte sertifikat, der sertifiserte virksomheter kan dokumentere sin miljøinnsats og sitt samfunnsansvar gjennom Miljøfyrtårns verktøy og miljøledelsessystem. Miljøfyrtårn er også anerkjent av EU, kjent som Eco-Lighthouse.

Bankens hovedkontor i Bergen på Jonsvoll ble Miljøfyrtårn-sertifisert i september 2017 og resertifisert i august 2023. Av virksomhetene på Jonsvoll er også Frende Forsikring, Brage Finans og Norne Securities miljøfyrtårnsertifisert. Jonsvoll er et moderne bygg med en sentral plassering i Bergen sentrum, godt tilrettelagt for tilkomst via kollektivtransport. I valg av løsninger for bygget ble det lagt vekt på en arkitektur som spiller på lag med bydelen og nærmiljøet, og det er stilt strenge energi- og miljøkrav. All oppvarming skjer med fjernvarme i radiatorer og vannbåren gulvvarme. Kjøling skjer via ventilasjon med sjøvann som kjølemedium. Bygget er tilknyttet bossnettet i Bergen og avfall håndteres gjennom store resirkuleringsstasjoner i alle deler av bygget.

Sparebanken Sør har vært miljøfyrtårnsertifisert etter hovedkontormodellen til Miljøfyrtårn.

Ved lokasjoner benyttet til morselskapets drift sikrer banken at strømleverandør kan knytte leveransen til spesifikke opprinnelsesgarantier og banken tilstreber at alle bankens datterselskaper også skal benytte opprinnelsesgarantier.

3.6.4 Klimarisiko som drivkraft for bærekraftig finans

Vårt bærekraftsansvar er integrert i bankens strategi, forretningsplan, finansielle planlegging og risikostyring. Vi tror på finans som en viktig drivkraft i overgangen til et bærekraftig samfunn og til å nå de overordnede klimamålene til Norge.

Sparebanken Norge arbeider aktivt med å identifisere og minimere klimarelatert risiko i virksomheten. Banken definerer klimarisiko etter Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) og opererer etter Finans Norges norske oversettelser av de ulike formene for klimarisiko: Fysisk risiko, overgangsrisiko og omdømme-/ansvarsrisiko. Banken har gjennomført opplæring i klimarisiko for styret, ledelse og store deler av organisasjonen i

banken. Bankens rådgivere på bedriftsmarkedet får målrettet opplæring i klimarisiko og hvordan de kan gjøre gode klimarisikovurdering i kredittsaker.

Ved innvilgelse av lån blir bedriftskunder stilt spesifikke spørsmål om hvordan de forholder seg til klimarisiko, både fysisk risiko, omstillingsrisiko, og omdømmerisiko. Banken har utarbeidet vurderingsskjema for bærekraft og klimarisiko som skal benyttes i dette arbeidet, og skjemaene er tilpasset aktuelle problemstillinger for hver bransje knyttet til klima, miljø, naturrisiko, sosial bærekraft, styring, personvern og informasjonssikkerhet, korrupsjon og landrisiko. Dette kan du lese mer om under 6.1.2 Bransjespesifikke risikovurderinger for bærekraft og samfunnsansvar.

3.6.5 Naturrisiko

Banken spiller en viktig rolle i samfunnet, da banken i stor grad kan styre hvem som får tilgang til kapital til å bygge og videreutvikle. På denne måten kan banken påvirke omstilling for å redusere naturrisiko.

Naturrisiko er risiko for tap av natur og kan deles inn i fysisk naturrisiko og overgangsrisiko:

- *Fysisk naturrisiko* er risiko knyttet til naturendringer, som tap av pollinerings tjenester.
- *Overgangsrisiko* er risiko knyttet til teknologiutvikling og politiske tiltak for å verne om natur.

Eksposeringen mot naturrisiko kommer primært som følge av de positive eller negative endringene bedriftskundene bidrar til, eller hvor avhengige bedriftskundene er av naturressurser eller økosystemtjenester for sin forretningsmodell og lønnsomhet. Naturrisiko utgjør også en risiko for økte kostnader for bankens kunder gjennom økte regulatoriske krav og avgifter, som vil gi svakere gjeldsbetjeningsevne.

For å håndtere denne type risiko er naturrisiko innlemmet i bankens risikoveileder og inngår som en del av kredittprosessen. For shipping, fiskeri, havbruk og småkraft er det harde krav i kredittpolicyene knyttet til at kunder må ha iverksatt tiltak som bidrar til å redusere naturrisiko. Alle rådgivere i banken oppfordres til å ta en opplæringsmodul i Motimate med illustrerende case som handler om å håndtere naturrisiko.

3.7 Eierstrukturer, skatt og holdning til korrupsjon

En viktig del av bankens samfunnsansvar er å begrense mulighetene for økonomisk kriminalitet. Dette gjøres blant annet ved å ha et robust system og gode retningslinjer (policy) for å hindre og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Sparebanken Norge har en nulltoleranse for korrupsjon og alle andre former for økonomiske misligheter. En slik nulltoleranse innebærer at ansatte ikke under noen omstendighet, for seg selv eller andre kan,

motta, akseptere eller kreve, tilby eller gi fordeler som kan anses som utilbørlig eller upassende, eller påvirke utføringen av deres stilling eller oppdrag.

Korrupsjon er definert som å, for seg selv eller andre, motta, akseptere eller kreve, tilby eller gi fordeler som kan anses som utilbørlig eller upassende, eller kan påvirke utføringen av deres stilling eller oppdrag. Det er altså en handel i beslutninger som ikke skal være til salgs. Bankens definisjon av korrupsjon følger norsk straffelov og berammer alle former for korrupsjon, inkludert tilretteleggingsbetalinger og påvirkningshandel: å gi eller love noe av verdi til en person med beslutnings- eller påvirkningsmakt, i håp om å påvirke beslutningen som skal tas. Tilretteleggingsbetalinger og smøring, er også korrupsjon - å betale for å sette i gang eller få fortgang på en prosess som betaleren har rett på.

For å forhindre involvering i korrupsjon må alle ansatte ha tilstrekkelig kunnskap til å identifisere situasjoner hvor korrupsjon kan oppstå og nødvendige verktøy for å ta de riktige valgene i slike situasjoner. Alle ansatte skal årlig gjennomføre en bransjetilpasset e-læring som gir trening i hvordan korrupsjon kan se ut og hvor grensen går i de ulike tilfellene. Alle gaver skal registreres i bankens gaverregister og ansatte i Sparebanken Norge skal ikke motta eller akseptere fordeler hvor det kan oppfattes for andre at vår objektivitet er blitt påvirket.

Sparebanken Norges forretningsmodell og samfunnsrolle bygger på tillit, og derfor må banken til enhver tid ta stilling til korrupsjonsrisiko og ta avstand fra alle aktiviteter som er egnet til å påvirke vår objektivitet. Siden vi lever av tillit er det essensielt at vi hele tiden er bevisst risikoen for, og har kunnskap om hvordan vi håndterer, interessekonflikter. Ansatte i banken skal være åpen og ærlig om roller, verv og relasjoner. Alt vi gjør skal tåle dagens lys, vi skal ikke handle på en måte som kan dra i tvil vår habilitet. Interessekonflikter kan blant annet oppstå dersom;

- Bankens interesser er i konflikt med en kundes interesser
- Kunders interesser står mot hverandre
- Interessene til en ansatt er i konflikt med interessene til banken eller en kunde
- Banken innehar konfidensiell informasjon om eller i forbindelse med en nåværende eller tidligere kunde som vil være av verdi for banken eller en annen kunde

Avhengighetsforhold som oppstår i forbindelse med korrupsjon kan gi skadevirkninger langt utover det som direkte følger av de økonomiske fordelene; korrupsjon fører blant annet til økonomiske skadevirkninger, konkurransevridning og det undergraver samfunnsstrukturen. Sparebanken Norge har retningslinjer for samhandling med tredjeparter. Formålet er å sikre at Sparebanken Norge og ansatte ikke havner i situasjoner som eksponerer både den ansatte og Sparebanken Norge for straffeansvar, eller påfører banken omdømmetap.

Vi krever at forvalterne våre skal ha rutiner for å sikre at de investerer i selskaper som er åpne om eierstrukturer, i tillegg til å redegjøre for hvor mye de betaler i skatt i alle land der de har virksomhet. Det skal redegjøres i selskapet årsrapport for inntekter, overskudd, årsverk og

konsesjoner fra myndighetene. Vi støtter oss til retningslinjene til Oslo Børs og anbefaler at selskaper vurderer å publisere en reell eieroversikt basert på de 20 største eierne jevnlig og minst en gang i året. Dersom det ikke er etablert egne lov- og forskriftskrav om internasjonal skatt og handel, er det et krav om at Wolfsberg-prinsippene etterleves. Alle forvaltere skal også etterleve Wolfsberg-prinsippene i arbeidet med å forhindre hvitvasking og skjulte eierforhold og transaksjoner egnet for å hvitvaske. Vi avstår fra å være involvert i rådgivning knyttet til plasseringer der formålet er å unndra skatt. Dette gjelder også for distribusjon av tjenester fra andre rådgivere eller produkter for forvaltere som oppmuntrer til skatteunndragelse eller hvitvasking.

3.8 Samfunnsutbytte

Sparebanken Norge har gjennom sin historiske forankring i sparebanksystemet og eierstruktur to distinkt forskjellige formål, men som er knyttet sammen. Det første er den rene kommersielle virksomheten gjennom selve bankdriften. Hensikten med denne er å oppnå økonomiske resultater. Den andre er målsetningen om å bidra til allmenntilgode gjennom disponering av bankens overskudd. Et sterkere økonomisk resultat gir større potensial for gavetildeling, samtidig som en god seleksjon og forvaltning av allmenntilgode prosjekter vil kunne styrke vårt omdømme og posisjon.

Vår kapasitet til engasjement er vår viktigste differensiator. Dette engasjementet tar vi ut på ulike arenaer. Fra bidrag til den lokale festivalen, til tiltak som støtter utdanning og oppvekst. Videre skal vi bidra til vekst innenfor næringslivet med å skape arenaer for møteplasser på tvers av bransjer, med å tilrettelegge for entreprenørskap og nødvendig bransjeomstilling. Du kan lese mer om vårt engasjement på våre nettsider under Samfunnsansvar.

Banken er i dialog og konsultasjon med lokalsamfunnet og lokallag gjennom utdeling av samfunnsnyttige midler. Vi har definert et sett kriterier og en prosess for fordeling av gavemidlene. Alle som ønsker, har mulighet til å søke midler gjennom våre nettsider for prosjektmidler. Hvem som får tildelt gavemidler og hvilke prosjekter vi har støttet rapporteres og offentliggjøres på nettsiden vår. Beslutning om støtte gjøres i samråd mellom hovedkontor og lokalkontor og kommuniseres kontinuerlig gjennom våre digitale kanaler og gjennom våre Hjertebankarrangement. Vi er bevisst at prosjektene som mottar gavemidler skal støtte opp under bærekraft og etikk hos gavemottaker.

3.9 Forbrukerrettigheter

Kunden står i sentrum for alt vi gjør i banken. Det er i vår fremste interesse å ivareta kundens behov, og våre rutiner og interne opplæring er utarbeidet med dette formålet. Alle kunder skal møtes på den plattformen de ønsker på en inkluderende, ikke-diskriminerende eller støtende måte.

3.9.1 Klagehåndtering

Banken har rutiner på plass for å håndtere klager fra kunder og andre som ønsker å uttrykke misnøye. Skjema for registrering av klager ligger tilgjengelig på våre nettsider under klage og refusjon. Bankens ledelse har ansvar for oppfølging av klager, produkter og tjenester.

Banken skal ha lav terskel for å anse noe som en klage for å sikre korrekt behandling og for å sikre mulighet til forbedring. Dersom en ansatt mottar klage fra en kunde, skal kunden henvises til bankens offisielle klagekanal. Den ansatte kan også registrere klage på vegne av en kunde. Dette sikrer at banken får oversikt over klager og bekymringer fra kunder som kontakter oss via kundesenteret eller er i direkte kontakt med en rådgiver. Mottatte klager skal behandles innen lovpålagte frister og innkomne klager analyseres kvartalsvis for å identifisere trender eller nødvendige tiltak. Klager behandles av en avdeling i banken som ikke er involvert i kundebehandling, dette skal redusere interessekonflikt i behandling av klagen. Alle klager skal besvares skriftlig og dersom innsender ikke får fullt medhold skal banken informere om retten til å klage videre til Finansklagenemda. Finansklagenemda, er et alternativ til de ordinære domstolene. I utgangspunktet retter Sparebanken Norge seg etter vedtak fattet i Finansklagenemda.

Vi jobber hele tiden med å bli bedre og ønsker å løse alle klagesaker raskt og rettferdig. Derfor jobber vi kontinuerlig for å bedre våre rutiner slik at vi reduserer antall klager fra kunder til et minimum.

3.9.2 Forbrukerhjelp

For å sikre bankens kunder mot uforutsette tap knyttet til finansielle produkter som banken tilbyr, er riktig opplæring av rådgivere essensielt. Alle rådgiverne i banken er autoriserte både på Kreditt, Forsikring og Sparing, med etikk som en sentral del av autorisasjonen. Alle rådgivere har avlagt eksamen på Kreditt, og må hvert år gjennom en oppdateringsprøve. Kredittautorisasjonen inneholder både en teoridel og en praktisk eksamen. Autorisasjonen innen Sparing innebærer en egen praktisk eksamen rundt kommunikasjon med kunden. Også denne autorisasjonen krever en årlig fornyelse.

Bankens kredittpolicy inneholder regler som ivaretar at bankens kredittgivning er forsvarlig i henhold til kundens betjeningsevne. Dette for å sikre at forbrukere ikke kommer i en situasjon med for høy gjeld. Banken har også rutiner som ivaretar tilfeller der kunden av ulike grunner likevel viser tegn til betalingsproblemer. Banken går i dialog med kunden det gjelder for å avdekke bakgrunnen for betalingsproblemer og yter tilpasset rådgivning.

Ved låneopptak mottar alle kunder gjeldsbrev, nedbetalingsplan og «SEF»- skjema, et EU-regulert skjema som sikrer at kunden enkelt kan sammenligne ulike finansinstitusjoners tilbud. I disse dokumentene fremkommer også hvilke rettigheter kunden har som forbruker. Banken har tilpasset internt regelverk til Finanstilsynets forskrifter. Dette gjelder både

boliglånsforskrift og forbrukslånsforskrift, som skal sikre forbrukernes rettigheter og interesser.

Banken innhenter informasjon om betalingsanmerkning for kunder som ønsker nytt låneopptak. Dette hentes fra Dun & Bradstreet, og kunden informeres om bruk av tredjepart.

3.9.3 Personvern

Sparebanken Norge med datterselskaper håndterer store mengder personopplysninger og med dette følger et stort ansvar. Banken respekterer kunder, ansatte og andres rett til personvern og har grundige krav for å sikre at personopplysninger håndteres i henhold til personopplysningsloven (lov av 15. juni 2018 nr. 38) og personvernforordningen (forordning (EU) 2016/679 med tilhørende forskrifter (GDPR)). Alle ansatte gjennomgår jevnlig obligatoriske opplæringsprogram om personvern og informasjonssikkerhet.

Ivaretagelse av personvernet til kunder, ansatte og andre er helt grunnleggende for å ivareta tillit og vår posisjon som bank. Vårt styrende rammeverk tar utgangspunkt i strategi for behandling av personopplysninger, et vedtatt dokumentet som jevnlig revideres av bankens styre. Strategien definerer prinsipper, prosesser, roller og ansvar.

Banken har oppnevnt et eget personvernombud, som har til hovedoppgave å informere og gi råd om forpliktelsene vi har etter personvernlovgivningen. Personvernombudet skal kontrollere at banken overholder lover, regler og egne retningslinjer innen personvern, og rapporterer til øverste ledelse. Personvernombudet er kontaktpunkt for de registrerte i spørsmål som gjelder personvern og har en selvstendig plikt til å samarbeide med Datatilsynet.

Opplysninger om hvordan vi behandler kunders personopplysninger og ivaretar deres personvern, er enkelt tilgjengelig på våre nettsider, og våre kunder kan når som helt utøve sine rettigheter gjennom et skjema tilgjengelig på våre nettsider. Vi har utarbeidet rutiner for å sikre at kunder kan utøve sine rettigheter etter personvernregelverket på en lettfattelig og oversiktlig måte, innen en måned fra forespørsel.

3.9.4 Svindel og tyveri

Bankens «Policy for reaksjonsformer ved uønsket atferd» tar for seg prosedyre og ansvarsfordeling i forbindelse med svindel og tyveri. Denne policyen omfatter straffbare handlinger, og blir godt ivaretatt av en person innen vårt arbeid mot bedrageri som er dedikert til å håndtere disse sakene. Det gjelder både når banken er forsøkt svindlet, og eventuelt kunden.

3.9.5 Informasjonssikkerhet

Informasjonssikkerhet innebærer å beskytte informasjonen som behandles på en tilfredsstillende måte, eksempelvis mot uønskede handlinger eller hendelser. Kravene til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet skal ivaretas.

Å hindre at personopplysninger kommer på avveie, er et prioritert område innen vårt arbeid med informasjonssikkerhet. Dette arbeidet er en del av vår «Strategi for informasjonssikkerhet og personvern» som dekker alle våre operasjoner.

Konsernet skal ha god og hensiktsmessig styring og kontroll med personvern, og den samlede risikoen for brudd på eksterne og interne regler skal være lav. Det er ingen toleranse for brudd på lov og forskrift foretatt med viten og vilje.

I tillegg til egne kontrollrutiner, blir bankens arbeid med informasjonssikkerhet årlig revidert av ekstern- og internrevisjon. Banken rapporterer til Finanstilsynet årlig. Etter egen risikovurdering blir det også utført eksterne sikkerhetstester på områder med høy risiko, ofte i samband med utviklingsaktiviteter. Vi etterstreber å til enhver tid følge ledende datasikkerhetsstandarder.

Vi har gjennomført tiltak for å øke kompetansen om datasikkerhet hos de ansatte, og minimere risiko knyttet til bruk av epost. Sammen med automatiserte varslinger rundt potensiell skadelig programvare og phishing, er trening og bevisstgjøring av alle ansatte viktige virkemidler for å øke datasikkerheten og hindre at personopplysninger kommer på avveie.

Bankens policy for informasjonssikkerhet ligger på bankens intranettside.

Governancestrukturer for cybersikkerhet er implementert gjennom bankens policy-dokumenter for informasjonssikkerhet, operasjonell risiko og personvern. Disse er alle viktige komponenter for en god styring av cybersikkerhet. Videre har banken gjennomført modenhetsanalyser opp mot ISO 27001. Banken har egen driftsovervåking av alle systemer og enheter som opereres kontinuerlig.

Alle ansatte deltar i opplæring på cybersikkerhet og mottar jevnlige mikrotreninger som skal gjennomføres av den enkelte.

Det blir utført både eksterne og interne revisjonsgjennomganger årlig innfor cybersikkerhet. Det gjennomføres daglige penetrasjonstesting av bankens digitale fotavtrykk. Banken har også avtale med eksterne leverandører for gjennomføring av blant annet penetrasjonstesting. Dette inngår også som en del av den kvartalsvise risikovurderingen til banken. Ved utvikling av egne løsninger som har en vesentlig påvirkning etter en total risikovurdering, skal det foretas en ekstern sikkerhetstest av løsningen.

3.9.6 Ivaretagelse av kundens interesser

Banken har i sin opplæring av rådgivere strenge retningslinjer for å unngå utnyttelse av kunder for bankens økonomiske gevinst. Som beskrevet i 3.1.2 Samfunnsansvarlig og etisk finansrådgivning, ivaretas dette ved at alle rådgivere må være AFR autoriserte rådgivere. Rådgiverne skal gi tydelig informasjon om risiko og avgifter for produkter, ikke anbefale produkter som kundene ikke trenger, og unngå å tilby produkter som medfører høy gjeld.

Rådgiver må i all kundedialog vedrørende sparing og investering avdekke kundenes erfaring og preferanser hva gjelder risiko, erfaring, tidshorizont og bærekraft. All kommunikasjon med kunder på telefon og i fysiske møter dokumenteres ihht bankens rutiner for investeringsrådgivning. Her tar banken også stikkprøver for å se at dette etterlevs.

Gjennom autorisasjonen må rådgiver også gjennom opplæring for å unngå interessekonflikter mellom banken og kunden. Dette skal rådgiver være oppmerksom på i kundemøter, spesielt når det gjelder sparing i fond.

3.10 Tilgjengelighet og åpenhet for forbrukerne

Vi er opptatt av å være en bank som er tilgjengelig for kunden uansett hvor de bor, og hvordan de ønsker å nå oss, innenfor markedsområde og i henhold til bankens overordnede kredittstrategi. Sparebanken Norge har valgt å beholde kontorer også utenfor de store byene, og vi har kontorer over hele Vestlandet og Sørlandet. Vi har fokus på å tilby enkle digitale tjenester for alle gjennom nettbank og mobil, men vi tilbyr også tradisjonelle banktjenester ved våre kontorer. Det er valgfritt for kundene hvordan de ønsker å komme i kontakt med oss. Tilgjengelighet og den personlige relasjonen med kunden er viktig for oss, og vi jobber mye for å imøtekomme kundens behov på dette området.

For å sikre tilgjengelighet har banken flere arenaer for møtebooking. Våre rådgivere er tilgjengelige på våre kontorer, videomøter eller telefon, slik at tilgjengeligheten for alle våre kunder øker. Vårt hovedkontor på Jonsvoll i Bergen er universelt utformet for å sikre tilgjengelighet for bevegelseshemmede. Våre kontorer skal være i tråd med oppdaterte byggeforskrifter.

Våre digitale tjenester er designet med hensyn på enkelhet, brukervennlighet og tilpassing til ulike behov for brukeren. Universell utforming er viktig også i utviklingen av våre digitale kanaler, og utøves ved å involvere brukergrupper som representerer en full bredde i befolkningen. Dette er en svært viktig del av vårt utviklingsarbeid.

Banken har full åpenhet om kostnader og gebyrer, og kunden blir informert i forkant om endringer i disse. Kunden skal alltid informeres i tilfeller hvor det påløper ekstra kostnader for banktjenester.

Det er gratis å åpne konto i Sparebanken Norge, og banktjenestene våre er ikke knyttet til betingelser om kjøp av andre varer eller tjenester.

Kapittel 4 – Eierstyring og investeringer

Sparebanken Norge har egne investeringer gjennom likviditetsporteføljen og en egen aksjeportefølje av strategisk investeringer. Sparebanken Norge skal sørge for at alle investeringer vi gjør tjener langsiktig verdiskaping og bidrar til et bærekraftig globalt finansielt system. I selskaper hvor banken har eierposter, skal stemmegivning skje på grunnlag av dette prinsippdokumentet. Det innebærer også at banken ikke skal drive påvirkningsarbeid som kan ha negative følger for bærekraftig samfunnsutvikling.

Sparebanken Norge skal være åpen om våre eierinteresser og andre bindinger. En oversikt over selskaper hvor vi har eierinteresser, samt organisasjoner og andre sammenslutninger vi er tilknyttet, finnes i bankens årsrapport. Bankens eierskap er i stor grad knyttet til datterselskaper og tilknyttede selskaper (4.2 Datterselskap og tilknyttede selskaper).

Utover bankens eierskap i datterselskaper og tilknyttede selskaper dreier bankens investeringer seg hovedsakelig om investeringer i bankens likviditetsportefølje. Banken skal til enhver tid ha en portefølje av likvide investeringer for å svare opp regulatoriske forpliktelser, se punkt 4.1.1 Likviditetsrisiko. Likviditetsporteføljens investeringsmuligheter og rammer er definert av banken i et eget investeringsmandat. Utover dette har banken en aksjeportefølje (eksklusiv datterselskaper og tilknyttede selskaper) som utgjør under 1 % av bankens eiendeler. Bankens strategi er å redusere denne eksponeringen over tid. Banken har ikke en handelsportefølje og bankens rolle som investor vurderes derfor som begrenset.

4.1 Risikostyring i porteføljen

Vurderinger knyttet til likviditet er en integrert del av bankens strategiske og forretningsmessige prosesser. God risiko- og kapitalstyring er sentralt i Sparebanken Norges langsiktige verdiskaping. Sparebanken Norges investeringer skal være begrunnet ut fra bankvirksomhetens behov. Banken har ikke, og skal ikke ha, en handelsportefølje.

4.1.1 Likviditetsrisiko

Sparebanken Norge har til enhver tid en betydelig portefølje av likvide investeringer som en del av kravene som stilles til oss som bank. Disse investeringene er styrt gjennom et forvaltningsmandat med klare føringer for forvaltningen både med tanke på risiko og samfunnsansvarsprinsipper. Investeringene gjøres utelukkende i gjeldspapirer utstedt av stater, banker, finansinstitusjoner, norske selskaper, norske og svenske kommuner, norske fylkeskommuner og selskaper med statlig/kommunal/fylkeskommunal garanti, og er benevnt som sertifikater og obligasjoner i kvartals- og årsregnskap.

Investeringene i likviditetsporteføljen skal gjøres i henhold til Sparebanken Norges bransje- og generelle krav, og forvalter har samme krav på seg som fondsleverandørene som distribueres til å ha gode systemer for oppfølging av samfunnsansvar i porteføljen. En andel av likviditetsporteføljen består av grønne obligasjoner.

Likviditetsrisiko er risikoen for å ikke være i stand til å møte finansielle forpliktelser eller evne til å finansiere en økning i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstrakostnader. Bankens likviditetsrisiko styres på overordnet nivå gjennom rammer for Liquidity Coverage Ratio (LCR), stresstester og innskuddsdekning. Styring av likviditetsrisiko er ytterligere beskrevet i årsrapporten.

4.1.2 Markedsrisiko

Sparebanken Norge er investor i et fåtall selskaper som vi mener er viktige for å bygge opp under langsiktig vekst i vår region. Dette inkluderer noen små, lokale oppstartsbedrifter og noen større aktører.

Investeringsbeslutning og forventninger til selskapene følger i stor grad samme kriterier som beskrives for kredittgivningsprosessen, som er beskrevet i kapittel 6.1 Samfunnsansvarlig kredittprosess i Bedriftsmarked. Selskapene som inngår i porteføljen skal avgi en erklæring som bekrefter selskapets holdninger og ansvar for å ta samfunnsansvar.

4.1.3 Overtakelse av eierposisjoner gjennom restrukturering

Som bank kan vi komme i situasjoner hvor vi tiltrer pant i virksomheter, og dermed overtar eierandeler uten selv å velge å investere. Hovedformålet med disse selskapene er ikke å bli værende som langsiktig eier, men å hjelpe selskapene til å finne bærekraftige forretningsmodeller og finansiering, for deretter å avhende andelene i selskapet.

Vi tilstreber aktivt å bruke vår eierposisjon til å påvirke selskapet til å etterleve våre prinsipper for bærekraft, etikk, eierstyring og samfunnsansvar og derigjennom å gjøre selskapet bærekraftig og interessant for nye investorer.

4.2 Datterselskap og tilknyttede selskaper

Sparebanken Norge jobber kontinuerlig med strategisk forretningsutvikling. Dette har resultert i dannelsen av flere nye selskaper og initiativ innenfor ulike områder av finansielle tjenester og produkter. Dette inkluderer Frende Forsikring, Norne Securities AS, Brage Finans AS, Sparebanken Norge Boligkreditt AS, Eiendomsmegler Norge, Balder Betaling AS og Borea Asset Management. Full oversikt over våre datterselskap og tilknyttede selskaper finnes i årsrapporten. Gjennom våre datterselskaper og tilknyttede selskaper tilbyr vi et bredt spekter av produkter og tjenester, som sørger for at vi dekker flere av kundenes behov. Dette gjør oss til en svært attraktiv bank for våre kunder.

Kapittel 5 – Innkjøp og krav til leverandører

Sparebanken Norge har i norsk målestokk et stort årlig innkjøpsvolum av varer og tjenester og har dermed makt til å påvirke hvordan leverandørene tar samfunnsansvar og ansvar for bærekraftig verdiskaping. Alle våre leverandører skal være klimaforpliktet (se 5.2.6 Klimakrav til leverandører).

Vi stiller krav om at våre leverandører skal sikre trygge arbeidsforhold for sine ansatte, respektere deres rettigheter til organisasjonsfrihet, delta i felles forhandlinger, ha fastsatte maksimalgrenser for arbeidstid og motta en lønn som minimum gjør at de kan dekke arbeideren og dens familie sine grunnleggende behov.

Innkjøpsavdelingen holder seg oppdatert om endringer fra offentlige myndigheter og endringer i leverandørmarkedene som kan påvirke bankens leverandørportefølje i det kontinuerlige arbeidet med å ivareta samfunnsansvar og bærekraftig utvikling.

5.1 Vår innkjøpspolicy

Vi krever at alle våre leverandører og underleverandører (heretter kalt leverandører) følger norske lover og forpliktende internasjonale avtaler. Kravene er nedfelt i vår innkjøpspolicy og kan oppsummeres under følgende hovedområder:

- Menneskerettigheter
- Arbeidsforhold
- Miljøstyring
- Etisk virksomhet
- Rapportering
- Klimakrav

Formålet med vår innkjøpspolicy er å fremme ansvarlige leverandørkjeder for å sikre og ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter, bærekraftig utvikling og forsvarlig miljøhåndtering. Alle inngåtte leverandøravtaler skal inkludere dokumentasjon knyttet til leverandørens klimaarbeid, samfunnsansvar, samt helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Dokumentasjonen skal bekrefte at leverandøren etterlever alle lokale, nasjonale og internasjonale lover, regler og øvrige bransjeprinsipper. De samme kravene stilles til leverandørens underleverandører.

5.2 Våre krav til leverandører og underleverandører

Vi stiller krav til våre leverandører og deres underleverandører (heretter kalt leverandører) om menneskerettigheter, arbeidsforhold, miljøstyring, etisk virksomhet, rapportering og klima. Disse kravene er spesifisert i ulike erklæringer som må undertegnes av alle

leverandører. I bærekraftsbiblioteket vårt kan du finne «Standardkrav til etikk og samfunnsansvar for leverandører og forretningspartnere til Sparebanken Norge». Formålet med disse dokumentene er at våre krav til leverandørers etterlevelse av samfunnsansvar og klimatiltak skal være tydelige og tilgjengelige.

5.2.1 Menneskerettigheter og etisk handel

Sparebanken Norge krever at leverandørene våre skal forhindre brudd på menneskerettighetene, som beskrevet i FNs verdenserklæring for menneskerettigheter, både i egen organisasjon og bakover i verdikjeden. Leverandører som inngår leverandøravtaler med oss skal følge prinsippene for etisk handel, og følgende punkter er vurdert til å være av særlig betydning:

- Trygge arbeidsplasser
- Regulære ansettelser med arbeidskontrakter
- Regulert arbeidstid og standard arbeidsuke som ikke overgår 48 timer
- Lønn som det går an å leve av og som kan disponeres fritt
- Akseptable levevilkår

Etisk handel skal forhindre:

- Barnarbeid iht. ILO Minimum Age Convention
- Seksuelt misbruk av barn
- Tvangsarbeid iht. ILO Forced Labour Convention (No.29) og Abolition of Forced Labour Convention (No.105)
- Diskriminering av folkegrupper, kjønn, alder, minoriteter, politisk orientering etc.

Les mer om kravene relatert til menneskerettigheter i «Standardkrav til etikk og samfunnsansvar for leverandører og forretningspartnere til Sparebanken Norge» under «Menneskerettigheter og arbeidsforhold».

5.2.2 Arbeidsforhold hos våre leverandører

Vi krever at leverandørene våre overholder alle lokale, nasjonale og internasjonale regler vedrørende ordnede arbeidsforhold bl.a. avlønning, arbeidstid, ikke-diskriminering i ansettelsesprosesser/forfremmelser, organisasjonsfrihet, retten til kollektive forhandlinger og helse/miljø/sikkerhets forskrifter. Det skal ikke forekomme diskriminering når det gjelder kjønn eller kjønnsidentitet, og det skal tilstrebes mangfold, kjønnsbalanse og inkludering på alle nivå i virksomheten.

Vi krever at leverandørene våre overholder sine lovpålagte forpliktelser knyttet til etablering av Samarbeids Utvalg, tariffavtaler, valg av fagforening etc. Alle ansettelser skal dokumenteres i skriftlige ansettelsesavtaler. Alle forhold knyttet til avlønning og

overtidsbestemmelser skal følge retningslinjer i sentralavtaler, tariffavtaler, Arbeidsmiljøloven etc.

Arbeidstid skal til hver tid følge retningslinjene for arbeidstidsbestemmelser i Arbeidsmiljøloven, herunder også retningslinjene for maksimale arbeidstimer pr. dag og uke, samt overtidstimer pr. uke/måned/år.

Vi stiller krav til leverandørene om at de ikke under noen omstendighet skal dra fordel av arbeidsforhold i egen organisasjon, hos samarbeidspartnere eller underleverandører som bygger på bl.a. økonomisk utnyttelse, urimelighet i arbeidsforhold, trakassering av kjønn eller misbruk av noe slag.

Utenlandsk arbeidskraft skal sikres like arbeidsvilkår som øvrige norske arbeidstakere, og for leverandører av renholdstjenester krever vi at godkjenning og oppføring i renholdsregisteret hos Arbeidstilsynet, skal foreligge.

Les mer om kravene relatert til arbeidsforhold i «Standardkrav til etikk og samfunnsansvar for leverandører og forretningspartnere til Sparebanken Norge» under «Menneskerettigheter og arbeidsforhold».

5.2.3 Miljøstyring

Sparebanken Norge har fokus på lavest mulig miljøbelastning i anskaffelsesprosesser. Våre leverandører forplikter seg til å føre klimaregnskap, arbeide aktivt med forbedringer for reduksjon av eget avtrykk, samt kompensere for eksisterende klimaavtrykk ved kjøp av klimakreditter. Dette kan du lese mer om i seksjon 5.2.6 Klimakrav til leverandører.

Leverandørene våre skal til enhver tid oppfylle og ligge i forkant av offentlige miljøkrav, samt sikre energi- og råstoffeffektive produksjonsmetoder.

I forbindelse med Miljøfyrtårnsertifiseringen har vi tatt i bruk verktøyet «Kartlegging av leverandører» og integrerer dette i vårt innkjøpssystem. Kartleggingen gjennomføres kontinuerlig og gir oss en oversikt over leverandører og produkter som er sertifisert i henhold til Miljøfyrtårn, ISO-14001, EMAS, Svanemerket, FSC eller liknende. Vi jobber også for å påvirke våre mest sentrale leverandører om å miljøsertifisere seg.

Vi stiller krav til at leverandørene våre kartlegger alle miljørisikoer som kan foreligge forbundet med virksomhetens sektor/størrelse/geografiske beliggenhet/produksjon etc. Leverandøren skal videre sikre at driften er i samsvar med lokale og nasjonale regler og retningslinjer for helse/miljø/sikkerhet, herunder bl.a. Internkontrollforskriften. Leverandørene må ha utarbeidet en «miljøpolicy» tilpasset deres bransje med klare mål og tiltak for miljøstyring og viktigste utfordringer knyttet til disse.

Leverandørene skal jobbe proaktivt for å redusere virksomhetens eventuelle negative påvirkning på miljøet, med spesielt fokus på redusert energiforbruk, avfallsgjenvinning samt innføring og bruk av miljøvennlig teknologi i produksjonsprosesser, og kunne vise til stadig forbedring gjennom rapportering og oppfølgingssystemer.

Varer og tjenester som leveres til Sparebanken Norge skal være produsert på en slik måte at det økologiske mangfoldet ivaretas og at arealer og naturressurser forvaltes på en mest mulig bærekraftig måte. Ved evaluering av tilbud i forbindelse med tilbudsforespørsler vil vi i stor grad vektlegge om leverandørene er miljøsertifisert.

Banken krever at leverandørene våre ikke tilbyr eller leverer produkter av tropisk tømmer. Leveranse av kopipapir, konvolutter og øvrige trykksaker skal tilfredsstillende miljømerkingskravene til Svanen, FSC eller EU-blomsten. IKT-utstyr som leveres til banken skal ikke inneholde helse og miljøskadelige kjemikalier. Alt teknisk utstyr skal ha lavt energiforbruk og tilfredsstillende internasjonale standarder som ENERGY STAR Versions 5.0 or 6.0/1.2, EPEAT, ECMA 370/The Eco Declaration, Blue Angel, TCO, European Ecolabel.

Ved anskaffelse av biler setter Sparebanken Norge følgende krav:

- Innkjøp og leasing av nye personbiler skal kun være fossilfrie modeller
- Innkjøp og leasing nye varebiler skal kun være fossilfrie modeller
- Innkjøp og leasing av nye biler til tjenestebruk skal kun være fossilfrie modeller

Les mer om kravene relatert til miljøstyring i «Standardkrav til etikk og samfunnsansvar for leverandører og forretningspartnere til Sparebanken Norge» under «Miljøstyring».

5.2.4 Etisk virksomhet

Sparebanken Norge krever at leverandørene sikrer at virksomheten drives i samsvar med alle relevante lover og regler for etisk forretningspraksis, og arbeider proaktivt med å kartlegge og redusere risikoen for uetisk forretningspraksis. Vi stiller blant annet følgende krav for etisk virksomhet:

- Personlig og fortrolig informasjon skal oppbevares på en trygg måte og ikke utleveres uten tillatelse eller i brudd med gjeldende lover om data- og personvern.
- Gaver eller andre fordeler som kan oppfattes som bestikkelser skal ikke tilbys våre ansatte, og slik praksis skal heller ikke aksepteres overfor egne ansatte. Leverandører må ta avstand fra enhver form for bestikkelser, korrupsjon og bedrageri og ha policyer og prosedyrer for aktivt å forhindre overtredelser.
- Enhver form for hvitvasking skal tas avstand fra og leverandøren skal ta alle nødvendige forhåndsregler for å unngå at andre gjennom økonomiske transaksjoner benytter leverandøren for å hvitvaske penger.

- Leverandørens virksomhet skal til enhver tid drives i henhold til gjeldende konkurranselovgivning og skal ikke delta i ulovlig prissamarbeid.

Leverandørene skal ha et varslingsystem internt hvor de ansatte skal kunne gi bekymringsmeldinger uten frykt for represalier.

Kravene knyttet til etisk virksomhet hos våre leverandører skal sikre at Sparebanken Norge ikke blir medskyldig i korrupsjon eller nyter godt av korrupsjon eller annen uetisk forretningsvirksomhet bakover i verdikjeden. Les mer om disse kravene i «Standardkrav til etikk og samfunnsansvar for leverandører og forretningspartnere til Sparebanken Norge» under «Etisk forretningsvirksomhet».

5.2.5 Krav om rapportering og varslings

Vi krever at leverandørene rapporterer og dokumenterer hvilke tiltak som iverksettes for å sikre at kravene til samfunnsansvar, bærekraftig verdiskaping og klimaarbeid etterleveres, samt at de bidrar til åpenhet og dialog ved brudd eller mistanke om brudd slik at nødvendige utbedringstiltak iverksettes umiddelbart.

Dersom en leverandør mistenker brudd bakover i verdikjeden, skal Sparebanken Norge bli varslet umiddelbart.

Leverandører har varslingsplikt til banken ved brudd på «Standard krav til etikk og samfunnsansvar for leverandører og forretningspartnere til Sparebanken Norge». Videre krever vi også at vi kan gjennomføre årlige revisjoner hos leverandøren for å sikre at leverandørens tiltak følges opp og etterleveres, samt at leverandørene så langt som mulig legger til rette for dette. Det forventes at virksomhetens ledelse deltar på revisjonene. Alle punkt i 5.1 Vår innkjøpspolicy vil bli gjennomgått i en slik revisjon.

5.2.6 Klimakrav til leverandører

Sparebanken Norge stiller krav om at alle leverandører som har faste leveranser til banken i et årsvolum over 100.000 kroner skal være klimaforpliktet. Leverandøren stiller «Klimaforpliktelse» som innebærer at virksomheten på årlig basis skal føre klimaregnskap, utarbeide handlingsplan for å redusere virksomhetens klimaavtrykk så mye som mulig, samt kompensere for restavtrykket gjennom kjøp av sertifiserte klimakreditter.

Utslippskompensering kan gjøres gjennom kjøp av klimakreditter som følger trafikklensmodellen beskrevet i [«Jakten på klimanøytralitet og ansvarlig bruk av klimakreditter»](#) utarbeidet av PwC og Zero.

Leverandører som har over 50 ansatte, oppfordres i tillegg utarbeide en handlingsplan for å nå netto null utslipp. Leverandørene våre plikter å årlig rapportere inn sine direkte og

indirekte utslipp (scope 1, 2 og 3) og bekreftelse på at leverandøren har en handlingsplan, samt om det er gjennomført kjøp av klimakreditter.

Kravet om klimaforpliktelse hos leverandører er et absolutt krav for etablering av avtaler med nye leverandører. Eksisterende leverandører som ikke oppfyller kravene til klimaforpliktelsen innen tidsfristen vil bli avsluttet.

Les mer om kravene relatert til klima i «Standardkrav til etikk og samfunnsansvar for leverandører og forretningspartnere til Sparebanken Norge» under «Miljøstyring».

5.3 Sanksjoner ved brudd på Sparebanken Norge sin innkjøpspolicy

Sparebanken Norge kan foreta innsyn og revisjon i leverandørens rutineverk. Brudd på bestemmelsene om samfunnsansvar, bærekraftig verdiskaping og klimakrav anses som kontraktsbrudd og kan gi grunnlag for heving av avtalen.

Dersom leverandørene ikke overholder ett eller flere av kravene i dette dokumentet, vil vi kunne be om at det gjøres utbedringer. Slike utbedringer skal være fullført innen avtalt frist. Sparebanken Norge vil gjennomføre ny revisjon av utbedringene.

Dersom bruddet etter utbedring fortsatt ansees som vesentlig vil det bli betraktet som et avtalebrudd og banken vil revurdere avtalevilkårene, noe som kan medføre at avtaleforholdet avsluttes. Ved vurderingen av hva som utgjør et vesentlig avtalebrudd, vil det legges vekt på alvorlighetsgraden av selve bruddet og om bruddet medfører tap av omdømme eller fare for tap av omdømme for Sparebanken Norge.

Kapittel 6 – Bærekraftig finansiering

Som kredittgiver og finansieringskilde for kunder, prosjekter og næringsvirksomhet er det viktig at Sparebanken Norge gir råd og finansiering som bidrar til bærekraftig vekst både for den enkelte kunden, men også for samfunnet og regionen. Vi bidrar til dette gjennom å rådgi langsiktige finansielle valg som ivaretar samfunnsansvar og Norges mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050.

EU har lansert en egen handlingsplan for bærekraftig finans som inkluderer flere omfattende nye regelverk, og EU-taksonomien for bærekraftige aktiviteter er selve grunnmuren i dette arbeidet. EU taksonomien er et klassifiseringssystem som definerer hvilke aktiviteter som er bærekraftige, det vil si i tråd med EUs langsiktige mål om netto null i 2050. EU taksonomien omfatter finansielle produkter som lån og investeringer.

I dette kapitlet kan du lese mer om bærekraftig finansiering i bedriftsmarkedet, våre bærekraftige produkter, og det grønne obligasjonsrammeverket.

6.1 Samfunnsansvarlig kredittprosess i Bedriftsmarked

Sparebanken Norge ønsker å fremme bærekraftige løsninger og oppmuntrer til bærekraftig forretningsvirksomhet, og har implementert retningslinjer hvor relevante risikoer knyttet til etikk og bærekraft skal vurderes på lik linje med andre risikoer i kredittgivningen. Generelle krav og særlige krav til enkeltbransjer er beskrevet i kapittel 8.

I henhold til bankens kredittstrategi skal vi ikke yte finansiering til kunder/virksomheter som:

- Vi har grunn til å tro ikke følger bankens etiske retningslinjer eller som på andre måter driver virksomhet som strider mot allmennhetens oppfatning av god etisk atferd.
- Har opptrådt uredelig overfor banken eller det er kjent at har opptrådt uredelig overfor andre aktører, eller hvor det er kjent at selskapet eller eiere har vært involvert i kriminell virksomhet.
- Driver i strid med offentlige lover, forskrifter og pålagte miljøkrav, eller ikke har nødvendig godkjenning fra offentlige myndigheter.

Retningslinjene gjelder for all kredittvirksomhet i bedriftsmarked. De vurderinger som gjøres skal dokumenteres og inngå i beslutningsgrunnlaget for hver enkelt kunde og kredittsak, for nye kunder og ved fornyelse av avtaler hos eksisterende kunder.

6.1.1 Vurdering av etikk, miljø, samfunnsansvar og bærekraft i kredittgivning

Som bank med en sterk regional posisjon har vi et spesielt ansvar for å påvirke gjennom de kanaler vi har tilgjengelig. I kundekontakten ønsker vi å øke bevisstheten om samfunnsansvar hos våre bedriftskunder, og vi tror dette skaper merverdi for kundeforholdet.

Sparebanken Norge ønsker at selskapene vi finansierer viser at de har på plass rutiner for å oppfylle lovkrav og gjennom ledelse, ord og handling fremstår på en måte som er i tråd med allmennhetens oppfatning av god etisk adferd. Ved brudd på kundeforholdets formål og tilsiktet art, som ikke er akseptabelt ut fra våre kriterier, vil vi søke å avvikle kundeforholdet.

Anti-hvitvasking og anti-korrupsjon

Sparebanken Norge har implementert systemer og etterlever rutiner under gjeldende lovgivning for anti-hvitvaskingsarbeid. Vi krever at selskapene vi finansierer eller investerer i ikke skal være involvert i økonomisk kriminalitet, herunder korrupsjon, eller hindre avdekking av korrupsjon. Selskaper som vi finansierer må bekrefte i en egenerklæring at de følger dette samt bekrefter at de ikke er kjent med at korrupsjon eller påvirkningshandel forekommer eller har forekommet hos seg selv, mellommenn de benytter, hos sine leverandører eller hos underleverandører.

Som et minimum skal selskapene ha et bevisst forhold til korrupsjon og risikofaktorer knyttet til dette. For større selskaper vi finansierer, har vi som minimumskrav at det finnes tilfredsstillende kontroll- og styringssystemer som behandler tiltak ved mistanke om korrupsjon, varslingsrutiner for intern mistanke om korrupsjon, samt krav til hvordan sine leverandører og underleverandører skal etterleve de samme kriteriene.

Kunders ivaretagelse av menneskerettigheter

Et kriterium for ethvert kundeforhold er at kundene følger lovverk og avtaleverk som gjelder i Norge og i de landene der kundene er til stede. Dette inkluderer blant annet å støtte og respektere vern om internasjonalt anerkjente menneskerettigheter og ikke medvirker til brudd på arbeidstaker- eller menneskerettigheter, i egen drift, hos leverandører eller i andre deler av verdikjeden.

Sparebanken Norge ønsker at våre kunder tilstreber likestilling, har nulltoleranse for rasisme og annen diskriminering på sine arbeidsplasser og hos sine underleverandører.

Kunders miljøpolicy

Tilsvarende forventer vi at kundene har en miljøpolicy for hvordan de skal ivareta miljøet og minimere sitt miljøfotavtrykk. Sparebanken Norge forventer at våre kunder tar hensyn til reguleringer for bruk av naturressurser, aktivitet i områder som i dag har annet bruksområde for lokalbefolkning eller urfolk, eller i områder med sårbart miljø, truede arter eller vannmangel. Banken forventer også at FPIC prinsippene for fritt, forhåndsavgitt og informert samtykke følges for å hindre konflikter om naturressurser og landområder, herunder også konflikter rundt småbruksdrift.

Landrisiko

Landrisiko skal inngå i vurderingen dersom kunden har virksomhet, operasjoner eller prosjekt i land utenfor høyinntektslandene i OECD, hvor vi tar utgangspunkt i landklassifiseringen til OECD. Landrisiko analyse skal utføres der det er relevant. Vurderingen benyttes for særlig vurdering av risiko knyttet til hvitvasking, korrupsjon, terrorfinansiering, miljø og arbeider- og menneskerettigheter.

6.1.2 Bransjespesifikke risikovurderinger for bærekraft og samfunnsansvar

Som et ledd i vurderingen av relevante risikoer knyttet til etikk og bærekraft har banken utarbeidet en veiledning med spørsmål innen temaene etikk, klima, miljø, eierstrukturer, arbeidstakerrettigheter, og korrupsjon. Disse spørsmålene brukes som en veiledning og et vurderingsverktøy der det er nødvendig eller hensiktsmessig. Temaer som er særlig relevante for kundens risiko skal være i fokus.

Verktøyet for bransjespesifikke risikovurderinger for bærekraft og samfunnsansvar fungerer som en veiledning for vurdering av samfunnsansvar- og bærekraftsrisiko hos bedriftskunder med hensyn til miljø- og klimarisiko, menneske- og arbeidstakerrettigheter, etiske retningslinjer, korrupsjon og landrisiko. Dette gjelder både små og større selskaper. Kravet til

eventuell dokumentasjon vil avhenge av kundens størrelse, og for større bedriftskunder vil vi søke forståelse av selskapets holdning til bærekraft og hvordan dette følges opp.

Enkelte bransjer er forbundet med spesiell risiko for negativ miljømessig og sosial påvirkning på naturområder og beskyttede områder. Dette kan, dersom ikke gode tiltak er gjennomført, bidra til økt finansiell risiko, juridisk risiko og til dels interessekonflikter. Sparebanken Norge har derfor etablert ulike vurderingskriterier for enkelte relevante bransjer i tillegg til de generelle. Disse er spesielt beskrevet i 8.2 Særlige vurderingskriterier for enkeltbransjer.

6.1.3 Vurderingsprosessen for bedriftskunder

Som en del av bankens “Kjenn din kunde”-rutiner gjennomfører vi alltid en grundig identitetskontroll av nye kunder, deres eiere og reelle rettighetshavere. Før vi inngår et kundeforhold med bedriftskunder, gjennomfører vi en kartlegging og vurdering av blant annet selskapsstruktur, eierstruktur, skatteforhold og opphavet til kundens egenkapital. Vi skal ikke være involvert i prosesser hvor det legges til rette for skatteplanlegging som fremstår eller kan oppfattes for oss som en skatteomgåelse. Bedriftskundens selskaps og eierskapsstruktur skal være oversiktlig. Kompliserte selskapsstrukturer skal være forstått av banken, og reelt eierskap og identitet på reelle eiere skal være vurdert som en del av kredittvurderingen. Vi forventer også at kundene har et klart forhold til hvem egne kunder er og å sikre at forretningen er basert på lovlig virksomhet.

Vi har definert følgende prosess for nye og eksisterende kunder:

1. Selskapene skal ikke inngå i Norges Banks liste over utelukkende selskaper, også kalt eksklusjonslisten.
2. I kredittvurderingen skal vi undersøke om det er særskilt risiko knyttet til temaene etikk, klima, miljø, eierstrukturer, brudd på arbeidstaker- og menneskerettigheter, og korrupsjon. Dette gjøres blant annet ved å bruke relevante spørsmål og vurderinger beskrevet i egen spørsmålsveileder samt landrisikovurdering når dette er relevant. Ved lav risiko og vurdering om at banken ikke kommer i brudd med prinsippene for samfunnsansvar vil kunden vurderes i henhold til bankens kredittstrategi. Kreditten blir utbetalt ved positiv beslutning.
3. Ved medium eller høy risiko utføres en særskilt risikovurdering av relevante risikofaktorer, og dokumentasjon av vurderingene skal legges ved kredittsaken. Saker som blir vurdert å ha medium til høy risiko skal vurderes av Konserndirektør Bedriftsmarked og Konserndirektør Risk Management. Anslått alvorlighetsgrad av negative virkninger vil være en avgjørende faktor for eventuell finansiering og eventuelle krav om tiltak og utbedring av avvik innen en passende tidsperiode. Dersom risiko og vurdering tyder på at banken vil komme i brudd med bankens bærekraft policy, stoppes prosessen.

6.1.4 Klimakrav til våre bedriftsmarkedskunder

Sparebanken Norge har en klar målsetning om å redusere klimagassutslipp i utlånsboken for å bidra til å nå de overordnede klimautslipp målene til Norge. Sparebanken Norge skal gjøre dette gjennom å prioritere mer klimavennlige finansieringer på nye prosjekter og stille strengere krav til nye og eksisterende kunder som ikke ønsker å ta nødvendige grep. Alle selskaper skal etterstrebe og bruke best mulig tilgjengelig teknologi, miljøvennlige materialer, prosesser, avfallshåndtering, redusere utslipp i verdikjeden og etterstrebe det mest klimavennlige alternativet. Banken har satt offensive bransjespesifikke mål for klimarisiko og bærekraft i utlånsboken og banken vil be om relevante klimautslippsdata fra nye og eksisterende kunder. Vi har utviklet en egen webportal for registrering av den etterspurte klimautslippsdataen.

6.1.5 Bankens bærekraftsmål for bedriftsmarkedet

Bankens har satt konkrete bærekraftsmål for de ulike bransjene vi finansierer. Våre sentrale virkemidler for å nå disse målene er grønn og bærekraftslinket finansiering, rådgiveroversikter over kunde og status, kompetansebygging og trening, og bibliotek og policier for grønne og bærekraftslinkede lån. Dette er også en del av bankens målekort, der oppnåelse av målene er avgjørende for om vi får bonus. I årsrapporten finner du en oversikt over bankens bærekraftsmål og fremdrift for bedriftsmarkedet.

6.1.6 Oppfølging av kunder

Vi legger vekt på å ha gode prosesser på plass i etableringen av kunder, men vi har også et ansvar for å følge opp kundene gjennom kundeforholdet. For å følge opp våre kunder og våre eierinteresser vil banken etterspørre dokumentasjon dersom vi får mistanke om at det har oppstått forhold som bryter med våre prinsipper.

Gjennomgang av de enkelte kundeforholdene skal som et minimum gjennomgås årlig. Revideringen innbefatter også gjennomgang av oppfølging av nødvendige forbedringstiltak knyttet til prosesser og rutiner.

6.2 Bærekraftige produkter

Banken har utviklet et rammeverk for bærekraftige lån for å styre låneaktiviteter mot meningsfulle aktiviteter relatert til finansiering eller refinansiering. Dette rammeverket («Sustainable Product Framework») finnes i bærekraftsbiblioteket.

Banken ønsker å gi våre kunder muligheten til å gjøre bevisste valg for klima og miljø gjennom å tilby:

- Spareprodukter med en bærekraftig profil, gjennom våre **grønne fond**.

- **Grønne boliglån** med ekstra god rente hvis du har eller skal kjøpe en miljøvennlig bolig (boligen din må ha energiklasse A eller B).
- **Grønt energilån** for å gjøre energieffektiviserende tiltak på privatbolig (krever minst 30 % reduksjon i boligens energiforbruk).

I tillegg til grønne og bærekraftige produkter, har banken et sett med produkter for omstilling. Dette er lån som ikke er ferdig grønne eller bærekraftige, men hvor kunden iverksetter tiltak for å bli mer bærekraftig:

- **Energilån** for å gjøre energieffektiviserende tiltak på privatboliger som kan være varmepumpe, solcellepanel, vannbåren varme, bergvarme og lignende
- **Bærekraftslinkede lån** er lån hvor vi knytter bedriftskundens bærekraftsmål til finansieringen. Det avtales forhåndsdefinerte KPIer til lånet, og kunden får pisk eller gulrot etter hvert som delmål er nådd eller ikke nådd. Mål og handlingsplaner er tilpasset den enkelte kunde og bransje, slik at KPIene er relevante. Lånetyper gjelder bedriftskundesegmentet.

Ved utvikling av nye produkter i Sparebanken Norge, gjennomføres en risikovurdering av bankens Risk Management. Som en del av denne risikovurderingen gjøres en vurdering av produktets påvirkning på klima og miljø og øvrig bærekraftsrisiko. Risikovurderingen av disse aspektene godkjennes av bankens bærekraftsavdeling. Det er også gjennomført opplæring av hvordan grønne og bærekraftige produkter skal markedsføres.

6.3 Grønne obligasjoner

Sparebanken Norge ønsker at fond som investerer i obligasjoner skal være pådrivere for miljømerking og sertifisering av bærekraft for lån. Vårt “Green Bond Framework” er i tråd med ICMA Green Bond Principles, hvor det tydelig presiseres samsvar med EUs taksonomi og hvilke av FNs bærekraftsmål aktivitetene bygger opp under. Kategoriene i rammeverket er grønne boligbygg, grønn næringseiendom og fornybar energi. Ved å utstede grønne obligasjoner ønsker Sparebanken Norge å bidra til utviklingen av det grønne obligasjonsmarkedet, diversifisere bankens investorbase og utvide dialogen med eksisterende investorer.

Grønne lån finansiert eller refinansiert under bankens grønne obligasjonsrammeverk er evaluert og utvalgt basert på overenstemmelse med kriteriene beskrevet i rammeverket. Bankens grønne obligasjonsrammeverk finner du på våre nettsider under Investor relations, Grønne obligasjoner. Banken har etablert en komite for grønne obligasjoner som består av leder for bærekraft og ledere i bankens kreditt, funding, risk og bedriftsmarked

Kapittel 7 – Distributør av verdipapirfond

I rollen som distributør av verdipapirfond til våre kunder, setter vi klare krav til leverandørenes forvaltning og oppfølging av investeringer som inngår i verdipapirfondene. Som distributør og kundenes rådgiver har vi også mulighet til å synliggjøre ansvarlig forvaltning og eierstyring i fondene som et vurderingskriterium for våre kunder i valg av verdipapirfond både ved kjøp, endringer i spareavtaler og salg av andeler.

Sparebanken Norge tilbyr investeringsrådgivning og en rekke verdipapirfond til våre kunder. Fondene vi tilbyr forvaltes av eksterne fondsforvaltere som er underlagt streng lovgivning for å beskytte kundene og deres fondsandeler. Utover dette sikrer vi at våre fondsleverandører har gode retningslinjer for samfunnsansvarlige investeringer. Våre kunder skal være sikre på at investeringene gir god avkastning både finansielt og samfunnsmessig.

For å kunne yte god rådgivning og gi kundene et godt sett med valgmuligheter skal vi tilby et oversiktlig fondsutvalg fra flere leverandører og med ulike investeringsstrategier. Fondene som tilbys skal gi kundene mulighet til å sette opp en diversifisert portefølje bestående av både brede og spisse fond, samtidig som det skal være mulig for våre rådgivere å gi gode og informerte råd.

I rollen som distributør av verdipapirfond kan vi påvirke gjennom vår forhandlingsmakt overfor potensielle fondsleverandører, og gjennom en god og tett dialog med våre kunder. Som distributør av UCITS verdipapirfond er vår mulighet til å påvirke investeringene i de enkelte fondene begrenset. Ettersom verdipapirfondene som kjøpes gjennom banken er kundenes eiendeler, kan vi ikke selv styre eierskapet. Vår mulighet til å påvirke ligger derfor i prosessene for forvalterseleksjon og oppfølging, samt å bidra til gode valg i rådgivningen kundene:

1. Valg og oppfølging av fondsleverandører og fond som gjøres tilgjengelig hos Sparebanken Norge.
2. Synliggjøre og fremme etikk, samfunnsansvar og bærekraft i rådgivning og kommunikasjon.
3. Direkte anbefalinger om stopp av spareavtaler og begrunnede anbefalinger om salg av enkelte verdipapirfondsandeler.

Sparebanken Norge bruker alle disse virkemidlene der hvor vi ser at forvalter ikke tar det ansvaret de har kommunisert til oss tidligere, ikke dokumenterer sin selskapsoppfølging på en god nok måte, eller hvor oppfølging ikke gir resultater eller får konsekvens.

7.1 Bærekraft i investeringsrådgivning

Sparebanken Norge har forpliktet seg til UN Global Compact og til å gjøre det vi kan for å støtte opp om FNs bærekraftsmål. Banken vil bruke sin sterke regionale posisjon og distribusjonskraft til å påvirke gjennom de kanaler vi har.

Når det gjelder fond og sparing, betyr det at banken aktivt og kontinuerlig arbeider for å bidra til en mer bærekraftig utvikling gjennom å legge til rette for at kundene kan velge mellom et sett fond og fondsprodukter som legger til grunn gode prinsipper for bærekraftige investeringer.

Fondsleverandører må kunne dokumentere at forvaltningsregler følges. Vurdering av korrupsjonsrisiko for potensielle investeringsobjekter er en del av våre rutiner, for å sikre at vi bare investerer i selskap med gode rutiner for korrupsjonshåndtering. Banken skal operere på en bærekraftig måte og oppfylle anti-korrupsjonsansvar slik det er fastsatt i UN Global Compact.

7.1.1 Bærekraftsrisiko og SFDR

Vi ønsker å bidra til at investeringer som gjøres gjennom våre kanaler gjør mer enn å oppfylle minimumskrav til bærekraft, miljø og ansvarlighet. For å oppnå dette må banken synliggjøre for kundene våre de produktene som bidrar til mer enn disse minimumskravene.

Banken publiserer informasjon på egne nettsider om retningslinjer for hvordan bærekraftsrisiko blir integrert i investeringsbeslutninger og investeringsrådgivning. EUs offentliggjøringsfordordning (SFDR) stiller strenge krav til finansaktører og hvilken informasjon som skal offentliggjøres. Bankens redegjørelse for bærekraftsrisiko i fondsdistribusjon finnes i bankens bærekraftsbibliotek under Risikohåndtering, åpenhet og ansvar. Fondene som er tilgjengelige for bankens kunder er merket basert på kravene i SFDR. Grønne fond er merket som artikkel 9-fond, og banken synliggjør også hvilke fond som er klassifisert som artikkel 8 fond. Oversikt over tilgjengelige fond samt fondenes SFDR rangering er tilgjengelig på bankens nettside.

7.1.2 Prinsipper for ansvarlig investering (FN PRI)

Vi støtter prinsippene i FN PRI – prinsipper for ansvarlig investering ved å bruke disse prinsippene som en rettesnor i egne investeringer og i vår forventning til våre leverandører. Videre har vi som et prinsipp at man i fravær av strengere lokal lovgiving som et minimum skal etterleve internasjonale standarder for bransjer og virksomheter. Vi tilstreber at våre investeringer og prosedyrer for å vurdere og følge opp investeringene vi har gjort skal foregå i henhold til initiativets seks prinsipper:

1. Vi skal innarbeide ESG-temaer i investeringsanalyser og beslutningsprosesser.

2. Vi skal være aktive eiere og innarbeide ESG-temaer i vår eierskapsutøvelse.
3. Vi skal arbeide for tilfredsstillende rapportering av ESG-temaer fra de selskapene vi er investert i.
4. Vi skal fremme aksept for, og implementering av, prinsippene i finansmarkedet.
5. Vi skal samarbeide for å sikre en effektiv gjennomføring av prinsippene.
6. Vi skal rapportere om våre aktiviteter og utviklingen i arbeidet med implementering av prinsippene

Etikk-, miljø-, samfunnsansvars- og bærekraftshensyn skal være gjennomgående i all investering og kapitalforvaltning som gjennomføres på vegne av Sparebanken Norge eller bankens kunder gjennom våre distribusjonskanaler.

7.2 Krav til fondsleverandører

Alle fond og fondsleverandører som tilbys til kundene gjennom Sparebanken Norges kanaler, skal ha godt dokumenterte strategier og prosesser for etikk i forvaltning, samt oppfølging av etikk, samfunnsansvar, bærekraft og miljø gjennom aktiv stemmegiving i generalforsamlinger. Krav til dokumentasjon dekkes gjennom offentlig tilgjengelige beskrivelser av strategi og filosofi knyttet til negativ/positiv screening i forvaltningen, og samarbeid med og bruk av anerkjente overvåknings- og analysetjenester som tilbyr oppfølging av ESG i forvaltningen.

Mange norske forvaltningsselskaper opererer i dag med Oljefondets eksklusjonsliste som rettesnor for egen forvaltning. Vi krever at forvalterne også har gode prosesser for aktivt eierskap, tar et selvstendig standpunkt knyttet til eierskap og eventuell eksklusjon. Vi ønsker åpenhet om etiske vurderinger og etiske valg, og krever at leverandører er åpne om sine eierskapsprosesser og eksklusjonslister.

Vi er opptatt av at forvalterne ikke selv skal bidra i påvirkningsarbeid for å svekke samarbeid om internasjonale standarder på områdene miljø, eierstyring, bærekraft og samfunnsansvar, men være en positiv og åpen bidragsyter. Det er ikke tilstrekkelig at en forvalter tilslutter seg retningslinjer og regler på området. Forvalteren må også kunne dokumentere at forvaltningsregler følges, at endringer i eksklusjonslister faktisk påvirker investeringsbeslutningene, og ta aktive valg for å søke bærekraftige investeringer.

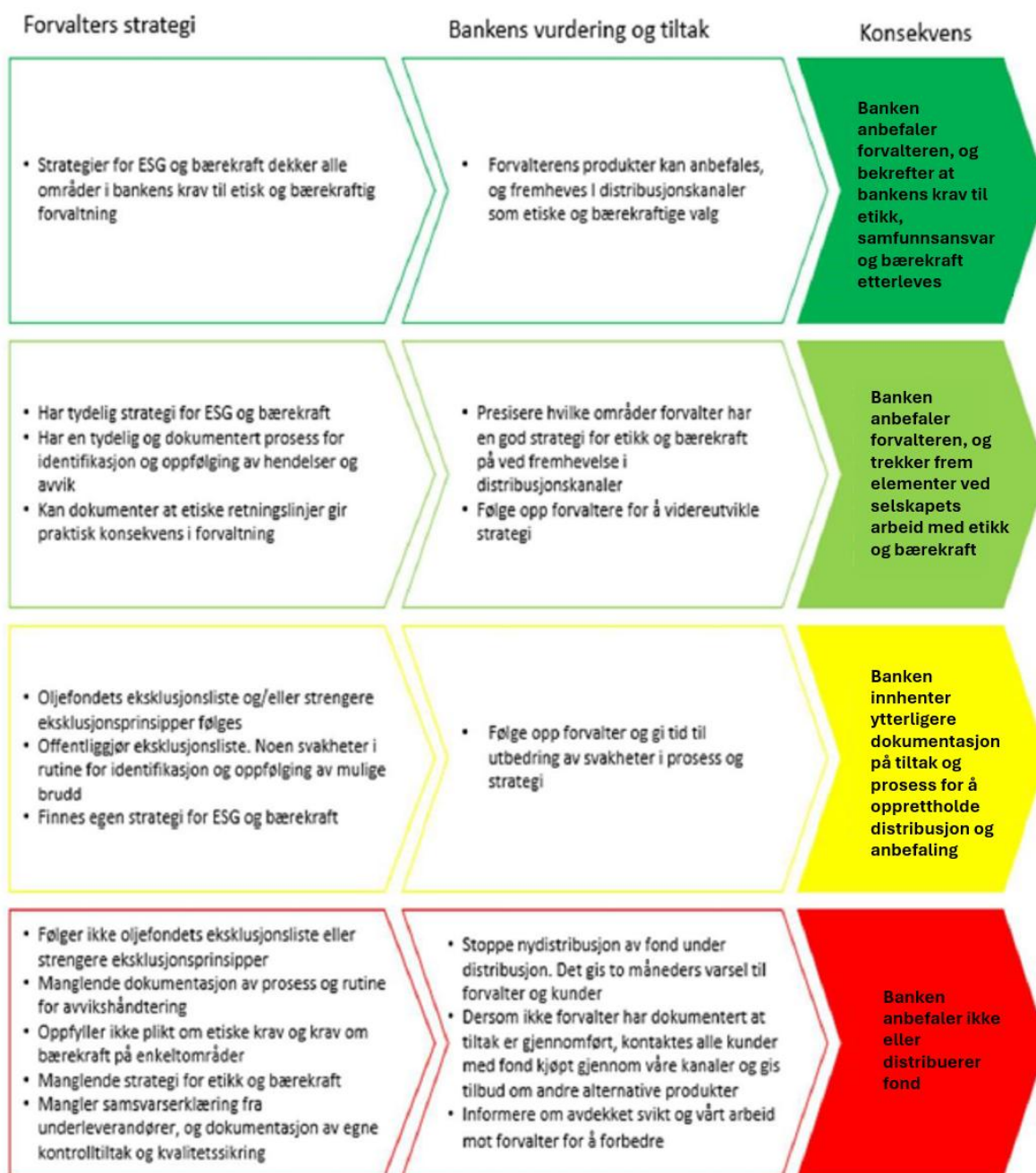
7.3 Valg av fondsleverandører

I valg av fond og fondsleverandører som skal tilbys gjennom våre kanaler, vurderer vi en rekke kriterier; herunder investeringsfilosofi, -univers og mandat, avkastning over tid, forvaltere og historikk, størrelse på forvaltningsorganisasjon og kriterier for samfunnsansvar og eierstyring. Hvert enkelt fond skal også ses i sammenheng med det totale fondstilbudet.

Vi stiller krav til at våre fondsleverandører har en god og bevisst tilnærming til samfunnsansvar i sine investeringer. Vi krever at fondsleverandørene har signert eller etterlever tilsvarende investeringsprinsipper som UN PRI (se 7.1 Bærekraft i investeringsrådgivning), og har klare retningslinjer for eksklusjon av selskap. Forvaltere skal ikke investere i selskap knyttet til våpenproduksjon, brudd på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljøvernkrav, og arbeid mot korrupsjon. Vi vil prioritere forvaltere som tar hensyn til tema som ansvarlig forvaltning av våre felles ressurser som vannressurser, fiskeri og havbruk, skog og trevirke, materialluthenting, ansvarlig oljeutvinning og foredling av petroleumsprodukter, og andre tema som inngår i bransjevurderingene i dette dokumentet under 8.2 Særlige vurderingskriterier for enkeltbransjer.

Forvalterteam, størrelse på organisasjonen og omdømme inngår også i vurderingen. Seriøse og robuste forvaltere er en forutsetning for å skape tillit til distribusjon gjennom våre kanaler, og en forutsetning for at vi skal ha tillit til at forvalterne følger opp våre krav til etikk og bærekraft i forvaltning.

Vi distribuerer kun fond hvor forvalter selv gjennomfører forvaltningen. Vi gjennomfører videre undersøkelser dersom et aktuelt fond har underliggende produkter og leveranser fra andre, slik at faktisk risiko og motpart er avklart.

Figur 1: Denne figuren illustrerer hvordan banken vurderer ulike forvaltningsstrategier og hvilke konsekvenser det medfører.

7.4 Oppfølging av fondsleverandører og fondsutvalg

I tillegg til en vurdering av nye produkter, gjennomfører vi kontinuerlige vurderinger knyttet til informasjon og dokumentasjon om forvalternes holdning til bærekraft. Vi har dedikerte ressurser som kontinuerlig vurderer samfunnsansvar og etterlevelse av bærekraftstrategi og prosesser i de produktene vi distribuerer. Vi vil avvikle produktet i vår portefølje dersom vi oppdager at beskrevne prosesser ikke er fulgt, og forvalter ikke kan dokumentere tiltak for negativ screening, aktivt eierskap eller eksklusjon. Som følge av at vi ikke eier andelene som kundene har kjøpt gjennom bankens distribusjonskanaler, har vi ikke mulighet til å selge oss

ut av verdipapirfondene dersom vi har mistanke om eller oppdager brudd på de etiske retningslinjene. Vi vil derfor benytte andre muligheter vi har for påvirkning gjennom å:

1. Legge press på forvaltere slik at disse har gode rutiner og prosesser for å gjøre riktige etiske, miljømessige og bærekraftige valg, samt for å påvirke selskaper de har eierposisjoner gjennom aktiv eierstyring.
2. Kreve dokumentasjon på at forvalter har fulgt opp forhold med selskaper som bryter med forvalterens prinsipper for etikk, miljø og bærekraft.
3. Synliggjøre forvalternes brudd med kommuniserte retningslinjer og investeringsmandat dersom selskapet ikke utbedrer avviket og forblir i porteføljen over tid.
4. Stoppe nysalg av produkter som ikke oppfyller våre krav til bærekraftig forvaltning.
5. Anbefale kunder til å stoppe spareavtaler og bytte til andre produkter dersom forvalter ikke følger opp selskapene, og ikke tar konsekvens av manglende forbedringer hos selskapet.

Våre fondsleverandører skal årlig motta vår policy for bærekraftige og etiske investeringer. Våre fondsleverandører skal være kjent med at det forventes en redegjørelse for hvordan det arbeides mot våre mål og forventninger for hver evaluering.

7.5 Fremstilling av etisk profil og avkastning

Sparebanken Norge ønsker at alle fond skal kunne sammenlignes på en god og oversiktlig måte - både med tanke på forvaltning, kostnader, oppnådde resultater, og etisk plattform. Som beskrevet i 7.1.1 Bærekraftsrisiko og SFDR, har banken en fondsmodul på nettsiden vår for å fremstille fond og fondsuniverset for våre kunder. Fondsmodulen gjør det mulig for den enkelte å vurdere ulike fond, herunder fondets samfunnsansvar og fokus på E, S og G. Det skal tydelig fremgå hvor fondet har strengere regler og retningslinjer enn bransjestandarden for å fremstille et produkt som et etisk alternativ.

7.6 Overordnet beskrivelse av krav til systemer og oppfølging

God etisk forvaltning består foruten gode retningslinjer for investering også av gode:

1. System, rutiner og prosesser for å avdekke og identifisere hendelser som kan indikere brudd.
2. Rutiner og prosesser for granskning av brudd.
3. Rutiner for involvering og aktivt eierskap i de enkelte selskapene som er involvert.
4. Definerte prosesser for avvikling av eierskap i tilfeller hvor det avdekkes kritikkverdige forhold og disse ikke innen rimelig tid utbedres etter dialog med selskapet.

Vi skal ikke fortsette distribusjon av produkter hvor kravene til prosess for oppfølging av samfunnsansvarstema ikke følges opp på en forsvarlig måte. I vår kontakt med potensielle forvaltere vil vi derfor særlig se etter og kommentere svakheter vi ser i eksklusjonskriterier, rutiner og prosessbeskrivelser.

Vi forventer at forvalterne selv følger opp brudd i henhold til egen etikk, miljøkrav og menneskerettigheter relatert til allerede kommuniserte retningslinjer for oppfølging. Vi følger opp dette gjennom overvåkning av mediebildet, uttalelser fra organisasjoner, offentlig tilgjengelige eksklusjonslister og varsler. Ved konkrete indikasjoner på brudd på våre forventninger, vil vi be om forvalters vurdering av hendelsen, samt plan for involvering.

Involveringsprosesser og aktivt eierskap kan i sin natur gå over lengre tid, og Sparebanken Norge har rutine for å be om å følge opp over tid de enkelte forvalternes dokumentasjon på oppfølging. Der hvor forvalter ikke kan fremlegge dokumentasjon, eller oppfølgingen etter vår vurdering ikke er tilfredsstillende, vil vi stoppe nysalg av produktet i våre distribusjonskanaler og informere kunder med eierandeler i fondet kjøpt via våre kanaler om våre funn og oppfølgingsprosess.

Vi skal revidere vurderingene knyttet til de enkelte fondsleverandørenes system minimum årlig, og forventer å se en reell forbedring av forvalternes oppfølgingsystemer hvor vi finner mangler.

Revidering av dokumentasjon for etterlevelse av samfunnsansvar, etikk, hvitvaskingsregler, krav til åpenhet, bærekraft, eierstyring hos alle selskap vi har eierposisjoner i, og eierstyring hos alle forvaltere, skal som et minimum gjennomgås årlig. Revideringen innbefatter også gjennomgang av oppfølging av nødvendige forbedringstiltak knyttet til prosesser og rutiner.

Kapittel 8 – Krav til finansiering, investering og leverandører

Sparebanken Norge er forpliktet til å håndtere samfunnsmessig og miljømessig risiko, og sørge for at selskapene vi finansierer har satt seg inn i og reduserer de negative effektene av sine aktiviteter på en ansvarlig måte.

Dette kapitlet er delt inn i to deler, 8.1 Generelle krav for finansiering, investering og leverandører og 8.2 Særlige vurderingskriterier for enkeltbransjer.

Banken har utarbeidet et sett generelle kriterier for hva vi mener bør inngå i vurderingen av selskaper som:

- Søker finansiering hos oss (*se også Kapittel 6 – Bærekraftig finansiering*)
- Skal inngå i vårt investeringsunivers (*se også Kapittel 7 – Distributør av verdipapirfond*)

- Vurderes som leverandør til bankens interne prosesser (*se også Kapittel 5 – Innkjøp og krav til leverandører*)

Disse kriteriene inkluderer prinsipper som er nedfelt i blant annet:

- Arbeidsmiljøloven
- Dyrevelferdsloven
- Forurensningsloven
- Hvitvaskingsloven
- ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work
- ILO Minimum Age Convention
- Korrupsjonskonvensjonen
- Likestillings- og diskrimineringsloven
- Menneskerettighetene (som beskrevet i FN's veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter)
- Naturmangfoldloven og Svalbardmiljøloven
- Personopplysningsloven
- Regnskapsloven
- Skatteloven
- Våtmarkskonvensjonen (Ramsarkonvensjonen)
- Åpenhetsloven

Ulike bransjer vil ha ulike risikomomenter knyttet til etikk, samfunnspåvirkning og bærekraft, og vurderingene knyttet til de enkelte selskapene må derfor gjøres i henhold til hvilken bransje de inngår i. Derfor har vi utarbeidet særlige vurderingskriterier knyttet til enkelte bransjer. De generelle kravene beskrevet gjelder for alle bransjer og noe vi ønsker skal også gjelde for selskapenes totale verdikjede og underleverandører.

Enkelte krav er absolutte, mens andre krav må ses opp mot bedriftenes størrelse og lokasjon. Vi forventer for eksempel at alle våre kunder og investeringer holder seg innenfor norsk lov og internasjonale konvensjoner, men mener at det er behov for å se krav til dokumentasjon av rutiner og rapportering opp mot selskapenes størrelse. Innenfor fondsforvaltningen vil investeringsuniverset ofte være preget av større selskaper enn det som er tilfellet for mange av våre utlånskunder som primært holder til på Vestlandet og Sørlandet. På samme tid sitter banken tettere på de enkelte investeringene på utlånssiden og kan selv vurdere selskap og prosjekt mer inngående fra sak til sak. Vi ønsker ikke å finansiere eller investere i selskaper som bryter med prinsippene som beskrevet ovenfor, eventuelle avvik eller ulikheter i krav er beskrevet særskilt.

I tillegg til de generelle kriteriene som gjelder alle bransjer og særlige vurderinger til enkeltbransjer beskrevet i dette kapittelet, har banken utarbeidet bransjespesifikke risikovurderinger for bærekraft og samfunnsansvar, som en veileder for vurdering av

samfunnsansvar og bærekraftsrisiko hos bedriftskunder (se også 6.1.1 Vurdering av etikk, miljø, samfunnsansvar og bærekraft i kredittgivning).

8.1 Generelle krav

8.1.1 Eierstyring, hvitvasking og korrupsjon

Formålet til hvitvaskingsloven som trådte i kraft 15.10.2018 er å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Sparebanken Norge har etablert strenge rutiner og rammeverk for å etterleve våre lovpålagte plikter og motvirke at banken blir brukt til hvitvasking av utbytte fra straffbar handling eller bidrar til terrorfinansiering. Sparebanken Norge skal kontrollere opplysninger om potensielle kunder ved etablering av kundeforhold, samt at etablerte kundeforhold skal følges opp løpende. Risikoen for transaksjoner med tilknytning til hvitvasking og terrorfinansiering skal vurderes jevnlig og bankens retningslinjer skal sikre at der er klare konsekvenser ved manglende etterlevelse og at brudd gir konsekvens for distribusjon og finansiering. Enhver transaksjon eller situasjon som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering vil bli rapportert og oversendt til Økokrim.

Sparebanken Norge ønsker full åpenhet om eierforhold og at informasjon om dette tilgjengeliggjøres - også for deleide datterselskaper og joint ventures, og transaksjoner mellom selskapet og selskapets ledelse. Det skal i enhver sak avgjøres om det finnes reelle rettighetshavere i tillegg til kunden. Dersom der er reelle rettighetshavere, skal det innhentes opplysninger som er tilstrekkelige til å vite hvem disse er. Opplysninger om reelle rettighetshaveres identitet skal bekreftes ved egnede tiltak og registreres i bankens systemer.

Vi forventer videre at forvaltere bruker sin stemmerett i eierspørsmål, spesielt med tanke på å styrke prinsipper om åpenhet, god eierstyring og rettferdig avlønning. Selskapets beste skal alltid stå i fokus.

Vi forventer at eiere og forvaltere ser til at selskaper de har investert i ikke er involvert i transaksjoner som kan være egnet for hvitvasking og terrorfinansiering. Det bør sikres at det foretas identifisering av motparter i transaksjoner og kundeforhold.

Sparebanken Norge har nulltoleranse for korrupsjon, hvitvasking og terrorfinansiering, og vi forventer at våre kunder og forvaltere har systemer og rutiner på plass for at dette ikke skal forekomme. Dersom det foreligger mistanke om korrupsjon, krever vi full åpenhet fra selskapet samt deltakelse i granskning av forholdet.

Disse kravene gjelder for alle bransjer og også for selskapenes totale verdikjede og underleverandører.

8.1.2 Ansattes rettigheter

Sparebanken Norge har som kriterium for ethvert kundeforhold at kundene følger lovverk og avtaleverk som gjelder i Norge og i de landene der kundene er til stede. Dette inkluderer nulltoleranse mot rasisme og annen diskriminering på arbeidsplassen. Sparebanken Norge skal ikke yte finansiering til kunder/virksomheter som bidrar til å bryte menneskerettighetene direkte eller gjennom underleverandører eller for øvrig i verdikjeden, og driver i strid med prinsipper som er nedfelt i arbeidsmiljøloven.

Selskapene skal sikre trygge arbeidsforhold respektere de ansattes rettigheter til organisering og kollektive forhandlinger, ha fastsatte maksimalgrenser for arbeidstid innenfor en 48 timers arbeidsuke og de ansatte skal ha en lønn de kan leve av og som kan disponeres fritt. Vi forventer at våre kunder, investeringer og underleverandører sørger for at lovpålagte krav om minstelønn innenfor sine respektive bransjer følges (arbeidstilsynet) og at rekrutteringsprosesser gjennomgående oppleves som rettferdige. Selskapene skal ta aktivt avstand fra svart arbeid. Bruk av tvangs- eller barnearbeid og utnyttelse av sårbare arbeidstakere som flyktninger og arbeidsinnvandrere skal ikke forekomme. Arbeidsmiljøloven kapittel 4 inneholder konkrete krav til HMS på en arbeidsplass, gjelder alle bedrifter som sysselsetter arbeidstakere og skal etterleves. Dette inkluderer blant annet krav til fysisk og psykososialt arbeidsmiljø.

Det stilles også krav til at arbeidstakeres rettigheter respekteres av underleverandører og gjennom hele verdikjeden. Sparebanken Norge ønsker ikke å finansiere eller investere i selskaper som ikke respekterer ansattes rett til organisering, motarbeider fagorganisasjoner eller foretar represalier mot tillitsvalgte.

8.1.3 Likestilling og menneskerettigheter

Alle mennesker har rett til lik behandling og verdighet, og vi forventer at selskaper vi finansierer og investerer i respekterer dette. Vi forventer at selskapene har nulltoleranse for diskriminering, inkludert verbal, fysisk og seksuell trakassering, og ikke forskjellsbehandler eller gir ulike muligheter basert på alder, kjønn, religion, etnisitet eller seksuell legning.

Vi forventer at virksomhetene ikke er involvert i diskriminering, tvangs- eller barnearbeid, eller noe som bidrar til å bryte menneskerettighetene direkte eller gjennom underleverandører. Dette innebærer også at vi forventer at aktørene tar hensyn til at kvinner og menn løper ulik risiko for krenkelse av menneskerettigheter. Vi forventer at alle våre kunder og selskaper vi investerer i arbeider aktivt for å oppnå lik lønn for likt arbeid og lik utdanning samt arbeider aktivt mot diskriminering i arbeidsmiljø og i kontakt med kunder. Alle våre kunder og partnere oppfordres til å arbeide mot en jevn fordeling av kjønn i ledelsen i selskapet, at det legges grunnlag for at kvalifisert arbeidskraft er tilgjengelig fra begge kjønn og etterstrebe mangfold og likestilling på arbeidsplassen. Vi anbefaler selskapene til å jobbe for likestilling, like muligheter for karriere og faglig utvikling og likelønn mellom menn og kvinner på arbeidsplassen.

Ved ansettelse av mindreårige forventer vi at selskaper tar ansvar utover minstekravet til forbud mot barnarbeid og at barnekonvensjonen overholdes. Alle barn har rett til utdanning og skolegang, og utdanning er et viktig verktøy for å utjevne forskjeller og skape bærekraftige samfunn. Vi forventer at arbeidsgivere legger til rette for utdanning ved ansettelse av mindreårige.

8.1.4 Utnyttelse av kriser og sårbare individer

Sparebanken Norge er opptatt av at selskapene ikke skal utnytte kriser, avhengighet eller spesiell sårbarhet hos enkeltindivider eller samfunn, eller profittere på krig, katastrofer eller konflikter. Selskaper skal ikke bidra med tjenester eller leveranser dersom man med normal aktsomhet burde skjønt at disse kan føre til brudd på internasjonale konvensjoner om behandling av sivilbefolkning eller krigsfanger. Vi ønsker ikke å bidra til eller finansiere virksomheter som leverer varer og tjenester som er relatert til folkerettsstridige og illegale okkupasjoner, unntatt hvis dette er nødvendig for å sikre sivilbefolkningen i områdene.

Vi forventer også at fondsleverandører og aktuelle kunder har klare retningslinjer for gambling og pengespill, samt har en ansvarlig utlånspraksis for lån utstedt til utsatte husholdninger. Vi tar avstand fra grov overprising av medisiner, nødvendige varer, og utstyr i forbindelse med krisesituasjoner.

8.1.5 Vannvern

Vi forventer at selskapene vi finansierer og investerer i tar hensyn til risikoen for vannforurensing og bruker så lite vann som mulig i sine prosesser.

Selskaper skal gjennomføre en analyse av mulige konsekvenser for vanntilførsel og tilgang før de starter virksomhet i områder hvor vannmangel er en kjent utfordring. Dette gjelder også for områder hvor det er fare for at inngrep kan ha stor innvirkning på vannstand i elver og nivå på grunnvannstand. Dersom et selskaps virksomhet forbruker store mengder vann, skal de ikke etablere seg i områder eller regioner med kjent vannmangel, og hvor lokalbefolkningens rett til tilgang på rent vann kan brytes.

8.1.6 Vern av naturmangfold

Sparebanken Norge forventer at selskaper vi investerer i eller finansierer opptre hensynsfullt med tanke på naturmangfold, naturressurser, sårbare miljø og truede arter. Vi forventer at virksomhetene tar hensyn til reguleringer for bruk av naturressurser og utviser aktsomhet og hensyn knyttet til aktiviteter i områder som har et annet bruksområde for lokalbefolkning eller urfolk, eller i områder med sårbart miljø eller truede arter. Vi forventer at FPIC prinsippene for fritt, forhåndsavgitt og informert samtykke følges for å hindre konflikter med lokalbefolkning eller urfolk. Områder med høy konserveringsverdi (HCVA) og som på grunn av en betydelig biologisk, økologisk, sosial eller kulturell verdi er identifisert som kritisk, skal behandles på riktig måte slik at mangfoldet består. Vi er opptatt av at våre

nasjonalparker, landskapsvernområder og naturreservat beskyttes i tråd med naturmangfoldloven og at høsting og annet uttak følger naturvernloven eller tilsvarende gjeldende lovverk internasjonalt.

Vi støtter opp om beskyttelse av områder oppført på UNESCOs verdensarvliste og våtmarker registrert i Ramsarkonvensjonen. Sparebanken Norge investerer eller finansierer ikke selskaper som er involvert i handel med dyre- og plantearter som bryter CITES sine krav, eller som truer bestander oppført på IUCN sin rødliste over truede arter. Det skal utvises aktsomhet i introduksjon av fremmede arter dyr eller planter som har en tendens til å spre seg til den grad som antas å forårsake skade økonomisk, miljømessig eller økologisk og dominere en region. Selskaper som vi finansierer, skal også hensynta vern av naturmangfold og utvise aktsomhet i hele sin verdikjede.

8.1.7 Genmodifiserte organismer

Sparebanken Norge har en grunnleggende negativ holdning til genmodifisering og bruk av genmodifiserte organismer, deriblant til matproduksjon. Dersom virksomheter benytter råvarer fra landbruk hvor det er utbredt bruk av genmodifiserte organismer, skal andelen av råvarer med usikkert opphav angis til forbrukere. Dersom genmodifisering likevel skal benyttes må tydeligere retningslinjer for dyrevelferd være innført. Vi ser helst at forvaltere oppfordrer selskapene de har investert i, eller selskapene selv, tar initiativ til reduksjon av andel råvarer basert på genmodifiserte planter og organismer.

8.1.8 Klimaavtrykk, bruk av plast og miljøgifter

Vi forventer at alle våre kunder har et aktivt forhold til sitt klimaavtrykk og klimagasser gjennom hele verdikjeden og vi ønsker at de har en plan for reduksjon av dette.

Ved involvering i produksjonsprosesser eller produksjon av produkter som inneholder miljøgifter, skal det utarbeides en rekke tiltak for å unngå spredning og forsøpling. For selskaper hvor dette kan være en problemstilling, skal disse ha på plass tiltak for å bidra til innsamling og forsvarlig destruering av rester og avfall fra produktene, tiltak for å redusere innhold av miljøgifter og tiltak for generelt å redusere produksjonens negative miljøpåvirkning. For større produksjonsselskap anbefaler vi ISO-14000 for å etterleve dette. Dette gjelder også ved aktiviteter i land og områder som ikke har tilsvarende lovpålagte krav som i Norge. Produksjonsprosesser i alle bransjer skal følge internasjonale bransjestandarder og sertifiseres deretter.

8.1.9 Rapportering

God måling og rapportering er en god kilde for bevissthet knyttet til samfunnsansvar og resultatoppnåelse. Vi ønsker at alle kunder har et aktivt forhold til hvordan de selv kan redusere negativ bærekrafts- og samfunnspåvirkning, og implementerer tiltak knyttet til dette. Graden av rapportering og dokumentasjon bør imidlertid avhenge av selskapenes størrelse. For internasjonale og multinasjonale selskaper ønsker vi at GRI G4 eller tilsvarende

retningslinjer for bærekraftsrapportering blir brukt. For store nasjonale selskap ønsker vi GRI-rapportering i tråd med Core/Comprehensive-retningslinjene. Små og mellomstore bedrifter bør rapportere på et nivå som er overkommelig og gjennomførbart for den aktuelle bransjen og bedriftsstørrelsen.

8.2 Særlige vurderingskriterier for enkeltbransjer

8.2.1 Omstridt våpenproduksjon, pornografi og tobakksindustri

Sparebanken Norge tar avstand fra bransjer som har konsekvenser vi mener strider mot etiske normer. Dette inkluderer pornoindustri, tobakksindustri og deler av våpenindustrien. Vi tar aktivt avstand fra, og finansierer, investerer eller samarbeider ikke med våpenprodusenter som er involverte i krenkelse av grunnleggende humanitære prinsipper, eller eksporterer til land hvor det er utbredt korrupsjon, væpnet konflikt, borgerkrig eller stor sannsynlighet for at våpen kan havne i slike områder. Dette omfatter både fremstilling, salg og transport.

Det skal ikke gjøres noen form for finansiering av selskaper som på egen hånd eller gjennom selskaper de kontrollerer utvikler, produserer, oppbevarer, vedlikeholder eller handler med sentrale komponenter til antipersonellminer, klasevåpen eller masseødeleggelsesvåpen (kjernevåpen, biologiske våpen eller kjemiske våpen). Det skal ikke produseres våpen som ikke skiller mellom stridende og ikke-stridende. Dette inkluderer også våpensystemer eller komponenter tiltenkt autonome våpensystemer som LAWS.

Teknologi og varer som kan brukes både til militære og sivile formål («dual use») skal regnes som militære så lenge de ikke oppfyller et sivilt formål.

Vi stiller krav om at selskaper vi finansierer eller investerer i har klare retningslinjer for å hindre at våpeneksport forekommer til områder hvor det er kjent at det foregår krenkelser av menneskerettigheter eller hvor det er stor sannsynlighet for at det kan skje. Selskapene skal ikke profitere på salg av våpen til land hvor investeringer i våpen går på bekostning av innbyggernes velferd og primære behov. Dette er som et minimum definert som land og områder som er omfattet av våpenembargo vedtatt av FN, EU eller USA.

8.2.2 Gruvedrift og metallutvinning

Sparebanken Norge har som prinsipp at inngrep i naturen skal gjøres så små som mulig for både gruvedrift og prosessindustri knyttet til metallproduksjon. Planer for rensing av utslipp og tilbakeføring av natur, samt utbedring av naturinngrep etter avvikling av virksomheten skal dokumenteres og være sporbar, med et mål om null feil i gjennomføringen.

Avrenning, overskuddsmateriale, prosessmateriale og miljøfarlig avfall skal håndteres på en forsvarlig måte, og de ansatte skal ha gode arbeidsforhold som gir lav helserisiko og hvor sikkerhet og menneskerettigheter er ivaretatt i tråd med The Voluntary Principles on Security and Human Rights. Dersom det er snakk om drift i områder med spesielt sårbar natur, skal

det utvises spesiell varsomhet (HCV). Ved fare for varig skade på miljø som en følge av ulykker eller ytre påvirkning, skal gruvedrift unngås. Inngrep i naturen skal ikke utføres på en måte som påvirker urfolks rettigheter og tradisjonelle levestil mer enn nødvendig, og vi forventer at bedrifter søker å komme frem til gode løsninger ved å følge FPIC prinsippene for fritt, forhåndsavgitt og informert samtykke. Selskaper i spesielt utsatte områder skal utøve ekstra fokus på menneskerettigheter. Det skal tas lokale hensyn og småskala-gruvearbeidere skal beskyttes og respekteres. Gruveselskaper skal betale skatt i de landene de tilhører.

Gruvedrift og avvikling av gruvedrift skal skje på en bærekraftig måte. Avhending av gruvedrift skal ikke skje i marine farvann og elvevann dersom ikke dette er utredet som beste miljømessige alternativ av norske myndigheter. Sparebanken Norge oppfordrer kunder som driver med gruvedrift og metallutvinning til å sørge for kontinuerlig forbedring av miljø-, helse og sikkerhetsmessige faktorer og til å følge beste praksis og internasjonale standarder innen bransjen for valg av mineraler (ICMM, EPRM, EU reguleringer og andre standarder).

Vi finansierer ikke gruvedrift som drives åpent i oljesand og tjæresand, medfører utvinning av uran, asbest, eller at hele fjelltopper sprenges bort. Gruvedrift og handel med konfliktmineraler er uakseptabelt.

8.2.3 Energiproduksjon og ren energi

Sparebanken Norge forventer at alle bransjer og virksomheter tar eierskap til klimautfordringene, har et aktivt forhold til bruk av ren energi og gjennomfører tiltak for å redusere sitt karbonavtrykk.

Banken har en sentral rolle som pådriver og tilrettelegger i samfunnsutviklingen og i det grønne skiftet. Vi ønsker å fremme produksjon av ren og grønn energi. Sparebanken Norge finansierer ikke og aksepterer ikke fossilt brensel fyrt energiproduksjon. Selskap innen energiproduksjon og - distribusjon forventes å ta del i dette ved å slutte seg til internasjonale avtaler for å fremme grønn energi, og ta grep for å redusere sin virksomhets klima- og miljøpåvirkning. Selskapenes rolle og ansvar skal inngå i styringsdokumenter og strategi.

8.2.4 Kullkraft, kullutvinning og annen energiproduksjon

Sparebanken Norge finansierer utelukkende 100% fornybar energiproduksjon. Vi ønsker ikke å finansiere kraftproduksjon som er drevet av fossilt brennstoff, kull, kullgruvedrift eller kjernekraft og finansierer derfor ikke selskaper som er involvert dette. Vår kraftportefølje består av småkraftverk innen vannkraft, regionale vannkraftverk, samt flere fjernvarmeanlegg. Vi vurderer fortløpende å utvide porteføljen med andre fornybare energikilder.

Oljefondets eksklusjonsliste skal benyttes som veileder for å ekskludere selskaper med en høy andel av inntekter eller virksomhet knyttet til kullkraft. Vi forventer at det foreligger ytterligere tiltak enn å tilpasse selskapsstruktur til å oppfylle maksimalkravet til 30 % av

inntekter eller virksomhet knyttet til kullkraft. Forvaltere vi benytter eller distribuerer produkter fra skal påse at det ikke investeres i selskaper som bevisst omgår eksklusjonskriterier ved strukturell tilpasning. Vi ønsker at forvaltere også har som prinsipp å redusere andelen kullkraft og avhengighet av kullkraft i selskaper som ligger innenfor Oljefondets grenser for andel kullkraftrelaterte inntekter og virksomhet og oppfordrer til investering i andre og renere kilder til energiproduksjon.

Når det gjelder større vannkraftverk og bygging av infrastruktur i tilknytning til dette, stiller vi krav til at virksomheter vi finansierer eller investerer i oppfyller de syv prinsippene til World Commission on Dams.

Oljenæringen har vært en av de viktigste driverne for vekst i det vestnorske næringslivet, og Sparebanken Norge yter derfor kreditter til selskaper som er underleverandører til oljeindustrien. Storskala utvinning av olje og gass vil med stor sannsynlighet avta i fremtiden, men er for tiden en viktig arbeidsgiver og bidragsyter til økonomien på Vestlandet. Vi forutsetter at selskapene følger offentlig lovverk, forskrifter og pålagte miljøkrav, og har nødvendige godkjenninger fra offentlige myndigheter. At negative sosiale og miljømessige konsekvenser inkludert virksomhet på bekostning av truede dyrearter (marine pattedyr etc) og sjanser for ulykker og annen negativ påvirkning holdes til et minimum. Sikkerhet og potensielle eller faktiske konsekvenser for menneskerettigheter skal være ivaretatt i tråd med gjeldende norsk regelverk og skal være i tråd med The Voluntary Principles og gjennomgå jevnlig. Det forventes at norsk regelverk for plugging, avfallshåndtering og forlating av brønner følges slik at nedbyggingsperioden foregår på en forsvarlig måte og at en plan for nedbygging foreligger ved oppstart av nye prosjekter.

Vi finansierer ikke oljeutvinning fra oljesand, utvinning av skifergass og tjæresand og ønsker ikke å finansiere oljeboring i Arktis. Sparebanken Norge krever at selskaper ikke etablerer seg i svært verdifulle og betydelig sårbare områder.

8.2.5 Skipsfartsnæringen

Skipsfarten frakter over 90 prosent av verdenshandelen og er den største og mest energieffektive globale transportformen. På grunn av sitt store omfang representerer næringen klima- og miljømessige utfordringer og kan ha negative sosiale konsekvenser.

Skip som er bygget og som bygges i dag skal seile i mange år fremover. Det er derfor viktig å ha et langsiktig perspektiv i arbeidet med å styrke miljøprofilen til maritim næring. Mer miljøvennlig transport med energieffektive skip er en forutsetning for bærekraftig økonomisk utvikling og et godt miljø.

FN's internasjonale sjøfartsorganisasjon IMO har slått fast at klimagassutslippene fra internasjonal skipsfart skal reduseres med minst 50% innen 2050. Norske myndigheter stiller ytterligere krav til skipstrafikken langs norskekysten, og har vedtatt nullutslipp i verdensarvfjordene Aurland, Nærøyfjorden, Sunnlyvsfjorden og Geirangerfjorden fra 2026.

Å oppnå dette er krevende, men Sparebanken Norge tror dette kan gjøres delvis gjennom å ta i bruk eksisterende miljøbesparende design og teknologi og gjennom innovasjon og teknologisk nyskaping.

Rensing av ballastvann er et viktig miljøtiltak hvor målet er å hindre uønsket spredning av marine organismer. *Ballastvannkonvensjonen*, som ble vedtatt av IMO i 2014, regulerer inntak, utslipp og behandling av ballastvann og sedimenter. Konvensjonen stiller krav om at alle skip skal rense sitt ballastvann før det skiftes ut og har som mål å begrense spredning av fremmede arter gjennom ballastvann. Konvensjonen ble ratifisert av Norge i 2006. Det nye regelverket som tredd i kraft høsten 2017 stiller krav til at alle skip skal ha nødvendig og godkjent renseteknologi om bord. Vi har krav om at skipene til enhver tid skal være i klasse og derfor må de også være innenfor disse nye kravene. Flere redere har valgt å fornye IOPP sertifikat for å forlenge frist til neste hovedklasse, men det er i henhold til gjeldende lover og regler.

Vi stiller krav til alle våre kunder at *MARPOL konvensjonen* og *SOLAS konvensjonen* skal etterleves og følges.

Vi oppfordrer næringen til å følge internasjonale og nasjonale bransjestandarder og bruke den beste teknologien tilgjengelig i investeringsbeslutninger.

Sparebanken Norge er opptatt av at resirkulering av skip skal skje på en forsvarlig måte uten risiko for sikkerhet, helse og miljø. Skipsopphugging innebærer den største sosiale- og miljømessige risikoen for skipsfarten. Sparebanken Norge er positiv til det internasjonale initiativet Responsible Ship Recycling Standards som er tatt av og for banker.

Responsible Ship Recycling Standards (RSRS) er frivillige industriprinsipper som fremmer ansvarlig resirkulering av skip, med det formål å minimere miljøpåvirkningen knyttet til skipsopphugging. Gjennom RSRS forplikter skipseier til å følge et skip gjennom hele dets livssyklus, inkludert å forhindre salg til tredjemenn for skraping etter metoder som ikke er bærekraftige. Brudd på vilkårene betyr potensielt at skipseiers lån havner i mislighold.

Vi ønsker å påvirke at flere aktører innen skipsfartsnæringen forplikter seg til forsvarlig resirkulering av skip og oppfordrer våre kunder til å følge Hong Kong konvensjonen eller EU Ship Recycling Regulation sine bestemmelser, selv om disse ennå ikke har tredd i kraft.

Hong Kong konvensjonen omhandler risiko relatert til miljø-, yrkes- helse og sikkerhetsrelaterte problemstillinger ved resirkulering av skip. Konvensjonen trer i kraft når minimum 15 land som representerer 40% av verdens bruttotonnasje og 3 prosent av verdens resirkuleringskapasitet har ratifisert avtalen. Disse kriteriene ble møtt i juni 2023 og konvensjonen trer i kraft i juni 2025. Når konvensjonen trer i kraft, vil skip registrert i land som har tilsluttet seg konvensjonen bare kunne resirkuleres på fasiliteter i land som har ratifisert konvensjonen, oppfyller konvensjonens krav og er godkjent av sitt lands myndigheter på det grunnlag.

EUs Ship Recycling Regulation er det eneste bindende rammeverket som regulerer resirkulering av skip. Reguleringen følger Hong Kong konvensjonen og inkluderer også sikkerhet og miljø krav. Konvensjonen trer i kraft i juni 2025.

8.2.6 Bærekraftig mat, landbruk, skogdrift, jordbruk og dyrevelferd

Sparebanken Norge ønsker å bygge opp under bærekraftig matproduksjon, landbruk, jordbruk og skogsdrift.

Kostholdsendringer er blant tiltakene ekspertene foreslår for å halvere utslippene innen 2030. Dette innebærer å inkludere flere kilder til planteprotein som en del av et mangfoldig og sunt kosthold. Vi ønsker også å arbeide aktivt for å støtte bærekraftig sjømatproduksjon i regionen vår. På Vestlandet og Sørlandet har vi kompetansen, teknologien og naturgitte forhold som gjør at vi kan bidra til løsningen på den globale matvareutfordringen. Dette kan vi gjøre ved å i stor skala produsere sunne, marine produkter på en miljøvennlig og bærekraftig måte. Vi forventer at matprodusenter forholder seg til aktuelle bransjestandarder slik som Fair Trade (FLO), organiske sertifiseringer slik som IFOAM, Aquaculture Stewardship Council (ASC) sertifisering eller Sustainable Agriculture Network Standards.

Virksomheter som produserer avlinger som utarmer jord eller som har andre svært negative innvirkninger på lokalt økosystem, skal ha retningslinjer som ser til at disse reduseres og oppveies. Vi forventer at det jobbes aktivt med kjente utfordringer innenfor nøtteproduksjon og planteoljer/palmeolje, både blant dem som produserer og virksomheter som bruker produktene i produksjon.

Sparebanken Norge er opptatt av god dyrevelferd. Dyretransport skal være forsvarlig og maksimalt på åtte timer, dersom ikke lokal lovgivning sier noe annet. Vi støtter opp om Five Freedoms fem friheter for dyr, og forventer at svært trange bur og båser ikke benyttes.

Å velge gjødsel produsert med lavest mulig utslipp og optimal teknologi er en viktig forutsetning for å møte verdens voksende befolknings behov for matforsyninger. I tillegg må bønder forsikre seg om at type nitrogen gjødsel, mengde og tidspunkt for gjødsling ikke fører til økt klimagassutslipp på grunn av denitrifikasjon, ammoniakkfordamping eller avrenning.

Vi forventer at sprøyting innen landbruk og skogbruk holdes på et lavt nivå og at kjemikaliebruk er lavest mulig og gir minst negativ miljøeffekt og at virksomheter aktivt jobber for reduksjon av kjemikaliebruk. Likeledes forventer vi at aktørene slutter opp om arbeidet med å begrense bruk av antibiotika i matproduksjonen, for å minimere utviklingen av antibiotikaresistens.

Torv har på grunn av sine gode egenskaper vært utstrakt brukt til dyrking, men bruken av torv rammer både naturmangfold og klima. Torvmyrer lagrer mer karbon enn andre landarealer. Når myra grøftes og vannet blir borte, starter en nedbrytningsprosess som fører

til utslipp av klimagasser. Klimautfordringene tilsier at det er behov for å kutte i utslippene fra myr, og heller utnytte muligheten myra gir til karbonlagring. Å få ned bruken av torv inngår i dette. Sparebanken Norge ønsker at våre kunder aktivt ser etter torvfrie alternativ og velger torvfrie alternativer dersom dette er tilgjengelig og mulig.

Vi krever at skogsdrift og landbruk tar hensyn til tilgang til vann og viltkorridorer, at de jobber for å forebygge avskoging og beskytter områder med høy verneverdi, som for eksempel naturlige skoger, myrområder og mangroveskoger. Virksomhetene skal sørge for hindring av avrenning og at jord og vannressurser ikke utarmes, og det kreves tiltak med etablering av soner uten oppdyrking mot vannkilder, hav og elver. Urfolks rettigheter skal respekteres, med særlig hensyn til tilgang til beite, forflytning av dyr og tilgang til vannkilder.

Dersom tømmer benyttes som råstoff, skal dette skje på en bærekraftig måte. Vi tar avstand fra hogst av urskog og ønsker derfor ikke å finansiere industri som tar del i dette, eller som driver tømmerdrift på en måte som ikke sikrer bærekraft. Vi anbefaler bruk av HCS (High Carbon Stock) metodikk som sorterer ut skogområder med biologisk mangfold som bør beskyttes. Vi forventer at produksjon av biobrensel tilfredsstiller RSBstandarden.

Aktører innen papir, papirmasse og trevarer bør være sertifisert i henhold til FSC sine krav til Verdikjede og ikke utføre skoghogst i områder som kan FSC kan definere som utsatt (HCV), eller jobbe mot å oppfylle en slik sertifisering. Vi forutsetter at virksomhetene oppfyller kravene i henhold til relevant lovverk og standarder. Dersom selskapers virksomhet medfører stor påvirkning av skog gjennom hogst eller annen utbygging, skal selskapenes fotavtrykk rapporteres i henhold til kravene i FFD-prosjektet.

8.2.7 Fiskeri

Fiskebestandene er blant våre viktigste fornybare ressurser. Sparebanken Norge legger til grunn at våre kunder innen fiskerinæringen driver sin virksomhet basert på offentlige tillatelser og at de følger de lover og regler som gjelder for næringen. Alle selskap i denne næringen forvalter naturressursene på vegne av fellesskapet og har derfor et ansvar for å drive sin virksomhet på en bærekraftig måte og med et så lite miljøavtrykk som mulig. Selskapene skal sammen med myndigheter, nærings-organisasjoner etc. gjøre det de kan for å bidra til at ressursene i havet bevares for fremtidige generasjoner.

Vi skal ikke finansiere selskaper som driver fiske på uregulerte fiskebestander med bærekraftsrisiko, fiskerier som bruker skadelige fiskemetoder eller fiskeri på utrydningstruede arter, som f.eks. hvalarter nevnt på den internasjonale rødlisten og blant annet beskrevet i CITES-avtaler. For å sikre bærekraftig forvaltning, forventer vi at selskapene følger de krav og reguleringer som blir gitt om nasjonale og internasjonale lover, kvoter etc. Vi ønsker også at fiskeindustrien skal bidra til samarbeid om miljøsertifisering, og prioriterer leverandører som opptrer ansvarlig og bærekraftig.

8.2.8 Oppdrettsnæring

Sparebanken Norge forventer at våre kunder innen havbruksnæringen driver bærekraftig havbruk, at de opptrer som ansvarlige samfunnsaktører og driver innen de lover og regler som gjelder for næringen. Selskapene skal gjøre alt de kan for å ivareta miljøet og sørge for at det forvaltes på en sånn måte at det også gagnar de kommende generasjonene. Systematisk arbeid med å forebygge uønsket påvirkning på omgivelsene er svært viktig, i tillegg til fokus på forebygging av rømming, høye nivåer av lakselus, sykdomsbekjempelse og fiskevelferd. Vi forventer at selskapene har fokus på bruk av bærekraftig fôr, og på effektiv fôrutnyttelse og klimapåvirkning. Systematisk arbeid med disse områdene, engasjement i forskning og utvikling, samarbeid med myndigheter/forvaltning, interesseorganisasjoner, andre oppdrettere og leverandører er viktig for å videreutvikle en bærekraftig og lønnsom fremtid for næringen.

Akvakulturbansjen er en av verdens viktigste matleverandører og langsiktig vekst må skje på en bærekraftig og effektiv måte. Vi forventer at fôrproducentene gjør det de kan for å utvikle en enda mer bærekraftig næring. Redusert andel av villfanget fisk, økt bruk av marint restråstoff og bruk av vegetabiliske ingredienser kan være veien å gå for å få til en ønsket vekst i næringen. I tillegg skal de etterstrebe å minimere karbonavtrykket av sin drift, fra transport av råvarer, og at følge opp utslippsreducerende tiltak hos sine leverandører.

8.2.9 Bærekraftig finansnæring

En god og bærekraftig finansnæring danner grunnlaget for en bærekraftig økonomi. På lik linje med det generelle kravet om ikke å utnytte kriser eller sårbare individer, skal heller ikke finansnæring, finansieringsselskap eller obligasjonsinvesteringer utnyttes til ågervirksomhet eller overdrevet profitt. Dette betyr at vi både i investering og finansiering skal gjøre kritisk vurdering av selskap som er involvert i finansiering av personer med betalingsproblem, og det stilles krav til at kundene skal kunne forstå vilkår som gjelder for produktene og tjenestene vi tilbyr. Lokal verdiskapning skal ikke skje på bekostning av mennesker og miljø i andre deler av verden. Lokale regler og retningslinjer for forbrukervern skal følges av kredittyttere og finansinstitusjoner. Dersom det ikke finnes lokale reguleringer, skal internasjonale standarder følges.

Finansforetak skal ikke finansiere prosjekter og bedrifter som bryter med grunnleggende krav til menneske- og arbeidstakerrettigheter, skader miljø eller bryter mot urfolks rettigheter. Finansiering av prosjekter eller foretak hvor det vurderes å være stor risiko knyttet til slike brudd ut fra bransje eller landrisiko skal denne risikoen vurderes særskilt, og det skal settes krav til etterlevelse i låneavtalen.

8.2.10 Eiendomsselskap og eiendomsutvikling

Sparebanken Norge ønsker at selskap som investerer i eiendom og eiendomsutvikling har mål og gjennomfører tiltak for å redusere utslipp og energibruk. For større aktører forventer vi at det finnes rutiner for reduksjon av energiforbruk, og at selskapsdokumenter inneholder miljøregnskap og mål om reduksjon av klimautslipp. Store konsern som forvalter eiendom

(balanse over 7,5 MRD) bør tilstrebe ISO 14001sertifisering for å sikre reduksjon av klimautslipp.

Dersom det oppstår konflikter knyttet til eierskap av land eller eksisterende leietakeres eller beboeres interesser når disse utgjør en sårbar gruppe, forventer vi at det utøves forsiktighet og ansvarlighet for balansen mellom inntjening og ivaretagelsen av de som bebor grunn eller boliger.

8.2.11 Transportselskap og luftfart

Vi ønsker fossilfrie alternativer velkommen og oppfordrer selskap innen transport og luftfart til å investere i teknologi for å redusere utslipp og negativ miljøpåvirkning.

Kapittel 9 – Kontakt og revisjon

Revidering av dette dokumentet skal som et minimum gjennomgås årlig eller ved vesentlige endringer. I forbindelse med bankens fusjonsprosess vil det kunne forekomme endringer i Bærekraftpolicy. Revideringen innbefatter også gjennomgang og oppfølging av nødvendige forbedringstiltak knyttet til prosesser og rutiner.

9.1 Kontaktinformasjon

Ved spørsmål relatert til Bærekraftpolicy kan man ta kontakt med leder for bærekraft.

9.2 Revisjonshistorikk

<i>Dato</i>	<i>Versjon</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Forfatter</i>
02.05.25	1.0	Første utgave av Bærekraftpolicy for Sparebanken Norge	Team Bærekraft